

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W OLSZTYNIE

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

za rok
2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA	8
SIEĆ	8
ZBIORY	12
Zbiory specjalne	14
Czasopisma bieżące	14
PRACOWNICY	16
PŁACE	17
INFRASTRUKTURA	18
KOMPUTERYZACJA	18
WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ	20
CZYTELNICY	20
AKTYWNOŚĆ I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH	24
RODZAJE AKTYWNOŚCI	26
OBSŁUGA GRUP UŻYTKOWNIKÓW ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	27
POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH	31

WPROWADZENIE

Podstawą niniejszego opracowania są dane statystyczne oraz informacje przesłane do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie (dalej: WBP) przez wszystkie biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego w dwóch typach dokumentów: w formularzach statystycznych za 2025 r. oraz analizach opisowych z działalności instytucji w tym samym okresie. Uzupełniającą rolę pełnią dane zbierane na użytek projektu Analiza Funkcjonalności Bibliotek Publicznych realizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (dalej: SBP), w którym wszystkie biblioteki w regionie biorą udział. Zastosowany w projekcie zestaw wskaźników funkcjonalności pozwala na przedstawienie i porównanie miar relatywnych – odnoszących uzyskiwane przez różne typy bibliotek efekty działania do liczby użytkowników korzystających z ich usług lub ogółu mieszkańców gminy, na terenie której są zlokalizowane.

W całym 2025 r. z usług 276 placówek bibliotecznych funkcjonujących w regionie skorzystało 172 674 osób (-0,57%). Użytkownicy i czytelnicy skorzystali z 3 827 721 jednostek ewidencyjnych zbiorów (dalej: j. ew.) (-1,4%) i zasięgnęli 369 729 informacji (-1,76%). Do bibliotek na terenie województwa wpłynęło 155 551 j. ew. zbiorów, a zbiory ogółem liczyły 4 038 080 j. ew.

Wśród osiągnięć minionego roku biblioteki często wymieniały organizację ciekawych i skupiających uwagę lokalnej społeczności wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych (52,54%). W wielu przypadkach atrakcyjna oferta skutkowała nie tylko wzrostem liczby użytkowników i uczestników wydarzeń bibliotecznych (10,17%), ale także wzrostem liczby czytelników (22,88%) oraz wypożyczeń (16,95%). Wzorem lat wcześniejszych, biblioteki organizowały różnego typu działania mające na celu popularyzację czytelnictwa (16,93%), np. ramach ogólnopolskich akcji, projektów i inicjatyw, takich, jak: Narodowe Czytanie, Noc Bibliotek, Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania Dzieciom, Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek, Tydzień Bibliotek (22,03%). Część placówek do osiągnięć zaliczyła też spotkania autorskie (15,25%). Wśród innych wymienianych kategorii pojawiły się: poszerzanie i urozmaicanie oferty poprzez zakup nowości wydawniczych (18,84%), w tym dostępu do zbiorów elektronicznych oferowanych przez komercyjne serwisy internetowe (8,47%), rozwój współpracy z lokalnymi instytucjami, stowarzyszeniami i placówkami oświatowymi (11,86%), relacji z mieszkańcami, czego przejawem były m.in. projekty mające na celu wsparcie lokalnej społeczności i pogłębienie procesów integracji (19,49%), inwestycje w poprawę atrakcyjności lokali bibliotecznych, w tym remonty i modernizacje (12,71%) oraz zakup nowych sprzętów i urządzeń (11,02%). Znacznie mniej placówek organizowało w 2025 r.

przedsięwzięcia z zakresu edukacji regionalnej (4,24%), prowadziło selekcję zborów (3,39%), skupiało się na podnoszeniu kompetencji zawodowych bibliotekarzy (8,47%) czy pracach związanych z automatyzacją procesów bibliotecznych i wdrażaniem nowych technologii (3,39%). Niektóre placówki (6,78%) za sukces uznały utrzymanie na dotychczasowym poziomie wyników osiągniętych w latach poprzednich.

Wśród indywidualnych, wyjątkowych osiągnięć biblioteki województwa warmińsko-mazurskiego wymieniali w analizowanym roku m.in.:

- ◆ **GBP w Baniach Mazurskich:** uruchomienie nowej strony internetowej oraz udział w wyjeździe zagranicznym w ramach projektu „Akredytacja Erasmus+”, realizowanego przez WBP w Olsztynie;
- ◆ **MBP w Bartoszycach:** realizację wydarzenia pod hasłem „Bartoszyckie Noce i Dnie Literackie”;
- ◆ **MGBP w Białej Piskiej:** pozyskanie środków na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego i urządzeń z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek;
- ◆ **MBP w Biskupcu:** zorganizowanie obchodów 630-lecia Biskupca oraz udział w projekcie „Akredytacja Erasmus+”;
- ◆ **BPG Braniewo:** otrzymanie tytułu Bibliotheca Bona za działalność w 2024 r., zorganizowanie Festiwalu „Dni Rodziny”, 34. Przeglądu Ruchu Scenicznego, udział w Wojewódzkim Programie Rozwoju Czytelnictwa oraz prowadzenie Nieformalnej Grupy Teatralnej „Zakręcenie”;
- ◆ **MBP w Braniewie:** realizację projektów: „Tropem kultury” – dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: MKiDN), w ramach programu Kultura Dostępna oraz „Gramy Razem” – dofinansowanego ze środków Fundacji Polskiego Funduszu Rozwoju, w ramach programu Wakacyjna AktywAkcja, oraz udział w Wojewódzkim Programie Rozwoju Czytelnictwa;
- ◆ **CKB w Dobrym Mieście:** realizację projektu „Posiedziajki, Potupajki, Pomyślajki. Dobromiejski Plener Kulturalny” dofinansowanego ze środków MKiDN, udział w Programie Rozwoju Bibliotek, realizowanym przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz organizację Pierwszego Rodzinnego Balu Bohaterów Literackich;
- ◆ **GBP w Dywitach:** realizację projektu „Biblioteka Blisko-Integracji Siedlisko” dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 (dalej: NPRCz 2.0) Kierunek interwencji 4.1 „BLISKO” oraz projektu obejmującego cykl warsztatów komiksowych dla dzieci i młodzieży w ramach programu Kulturalny ORLEN;
- ◆ **MBP w Działdowie:** zorganizowanie obchodów Jubileuszu 80-lecia działalności biblioteki, zdobycie wyróżnienia za akcję pt. „Adoptuj – nie kupuj!” w ramach konkursu na najlepszy projekt proekologiczny III edycji programu „Ocalimy Świat” (w ramach programu Fundacji ABCXXI Cała Polska Czyta Dzieciom), pozyskanie środków z programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Kurs na Odporność”

na realizację projektu „Zdolni do niemożliwego – wolontariat w bibliotece”, przygotowanie projektu rozbudowy i modernizacji budynku biblioteki;

- ◆ **Biblioteka Elbląska:** przeprowadzenie remontu i modernizacji dwóch filii bibliotecznych: Filii nr 3 „Pozytywka” i Filii nr 6 „Słoneczna”, realizację projektów: „Digitalizacja, opracowanie i udostępnianie rękopisów i czasopism regionalnych Biblioteki Elbląskiej, „Światy wewnętrzne – półka z książkami >>self-help<<”, „Biblioteka Manufaktura jako miejsce więziotwórczych spotkań i przestrzeń kreatywności”, „Bliskie strony: historie rodzinne, biografie, autobiografie, dzienniki”, „Książka nas łączy”, „Grafika i dziedzictwo”, „Publikacja nowego komiksu metahistorycznego Jacka Frąsia”, „Reymont bez barier”, „Dyskretny urok matematyki”, „Cykl spotkań autorskich promujących czytelnictwo i literaturę #czytElnia” oraz projektów we współpracy z Oddziałem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Elblągu, udział w projekcie „Elbląg, miasto w rozkwicie”, wznowienie Festiwalu Ogrody Polityki i Salonów Polityki;
- ◆ **MBP w Elku:** realizację projektu „Sigma w Bibliotece” dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach programu Edukacja kulturalna;
- ◆ **MBP w Giżycku:** podpisanie ponad 30 umów licencyjnych dotyczących materiałów do Giżyckiego Archiwum Cyfrowego oraz organizację 3 wystaw ze zbiorów Archiwum;
- ◆ **BPG Godkowo:** pozyskanie środków na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego i urządzeń z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek, otrzymanie certyfikatu za udział w ogólnopolskim projekcie „Mała książka – wielki człowiek” oraz nagrody Starosty Elbląskiego za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury;
- ◆ **BP w Gołdapi:** pozyskanie środków zewnętrznych na realizację projektów kulturalnych, edukacyjnych i infrastrukturalnych m.in. z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek 2025, Partnerstwo dla książki 2025 (projekt „BIBLIOTEKArze – szkolimy się DLA MŁODZIEŻY”), z Fundacji LOTTO im. Haliny Konopnickiej – Program Grantów („Teatralnie w Bibliotece”), Fundacji Wspierania Przedsiębiorczości i Rozwoju w Gołdapi, Muzeum Historii Polski – Program „Patriotyzm Jutra. Wielkie Rocznice”, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Uzależnień, Starosty Gołdapskiego. Szczególnym wyróżnieniem w opinii biblioteki było zakwalifikowanie jej do udziału w Wojewódzkim Programie Rozwoju Czytelnictwa, dzięki czemu zrealizowała ona pierwszą edycję Festiwalu „Radość Czytania”;
- ◆ **GBiCK w Górowie Iławeckim:** realizację własnych projektów i akcji promujących czytelnictwo: „Poezja rozkwita wiosną”, „Męskie zaczytanie. Poczytaj mi tato”, „Poczytankowo”, „Biblio-Ciacho” czy „Książka na Dzień Kobiet”;
- ◆ **BPG Gronowo Elbląskie:** realizację akcji społecznej „Czytanie na bank pomaga”;
- ◆ **GBP w Lasecznie:** organizację kolejnej edycji wydarzenia literacko-muzycznego „Stachuriada” oraz cyklu warsztatów pod hasłem „Nie zażywaj! Czytaj! – czyli jak nie

wpaść w sidła nałogu” (we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Iławie);

- ◆ **GBP w Iławie-Osadle:** wdrożenie programu bibliotecznego Alfios, wydanie książki „Legendy wśród pól i lasów”;
- ◆ **GBP w Jedwabnie:** współorganizację Gali Kormoranów, podczas której honorowane są osoby, organizacje i instytucje szczególnie zasłużone dla rozwoju społecznego oraz gospodarczego Gminy Jedwabno (w 2025 r. w kategorii „Literatura” nagrodę otrzymała pisarka ze Szczytna Grażyna Mączkowska);
- ◆ **GBP w Kalinowie:** realizację projektów grantowych „Czytanie inspiruje” (VI edycja) oraz „Zainspirowani Naturą”, pozyskanie środków zewnętrznych na organizację koncertu „Muzyczne śledztwa” i wydarzenia „Hiszpański wieczór w Bibliotece”;
- ◆ **MBP w Kętrzynie:** organizację popularnych wśród mieszkańców wydarzeń kulturalnych m.in. spektakli Teatru przy Stolicu, sobotnich spotkań teatralnych dla dzieci, koncertów w ramach Letniej Sceny Zamkowej, pozyskanie środków z Krajowego Planu Odbudowy na realizację maratonu teatralnego dla dzieci z zielonym przesłaniem „Scena dla ziemi”, udział w Wojewódzkim Programie Rozwoju Czytelnictwa i zorganizowanie Festiwalu „Radość Czytania”;
- ◆ **GBP w Kowalach Oleckich:** realizację projektu „Otwórz się na książkę wszystkimi zmysłami” dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach programu Partnerstwo dla książki, organizację imprezy plenerowej „Festiwal dźwięków i obrazów” oraz udział w Wojewódzkim Programie Rozwoju Czytelnictwa;
- ◆ **BiOKG Kruklanki:** nominowanie do nagrody Bibliotheca Bona;
- ◆ **GBP w Lelkowie:** pozyskanie środków na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego i urządzeń z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek;
- ◆ **MGBP w Lidzbarku:** otrzymanie nagrody w ogólnopolskim konkursie na najciekawsze, wyróżniające się wydarzenie w ramach Nocy Bibliotek 2025;
- ◆ **MBP w Morągu:** 5-krotny wybór Pracowni Orange, działającej w Dziale dla Młodzieży NASTKA, na Pracownię Miesiąca, umieszczenie bibliotekarki z tego działu na liście 100 osób, które w wybitny sposób przyczyniły się do rozwoju umiejętności cyfrowych w Polsce (wyróżnienie Szerokiego Porozumienia na rzecz Umiejętności Cyfrowych);
- ◆ **MBP w Mrągowie:** realizację projektów dofinansowanych ze środków MKiDN: „Z biblioteką na TY” (w ramach programu Partnerstwo dla książki) oraz „Poprawa warunków funkcjonowania Biblioteki Miejskiej w Mrągowie” (w ramach programu Infrastruktura domów kultury);
- ◆ **MGBP w Nidzicy:** organizację wydarzeń plenerowych: „Parada Postaci Bajkowych” oraz warsztaty piłkarsko-czytelnicze;
- ◆ **GCK Nowe Miasto Lubawskie:** podpisanie umowy o współpracy z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość”, w ramach projektu „Ocalone dziedzictwa. Regionalne Izby Pamięci”;
- ◆ **MBP w Olsztynie:** realizację IV edycji Festiwalu Literatury „Atlantyda Północy”, projektu „Biblioteka po drodze”, a także remonty Filii nr 6 i nr 13;

- ◆ **CKiBM w Ornece:** otrzymanie dofinansowania na sprzęt i oprogramowanie w ramach programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek, realizację szkolenia w ramach 10. edycji konkursu „Re-Animuj się” zorganizowanego przez Stowarzyszenie LABiB;
- ◆ **Biblioteka Multimedialna Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą”:** pozyskanie środków MKiDN na realizację projektu „Przystań z wierszem” (w ramach programu Partnerstwo dla książki);
- ◆ **MB w Pieniężnie:** zakończenie projektów infrastrukturalnych: „Modernizacja Miejskiej Biblioteki w Pieniężnie” (w ramach programu „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”) i „Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej” (w ramach Krajowego Planu Odbudowy), a także przystąpienie do Programu Rozwoju Bibliotek w ramach modułu rozwojowego dla kadr „Akademia PRB”;
- ◆ **BPG Płoskinia:** remont budynku biblioteki;
- ◆ **GBP w Prostkach:** pozyskanie środków na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego i urządzeń z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek;
- ◆ **GBP w Rozogach:** organizację Powiatowego Dnia Bibliotekarza i Działacza Kultury oraz kolejnych edycji konkursów recytatorskich o zasięgu ponadlokalnym „Warmia i Mazury w literaturze” oraz „Kurpie Zielone w literaturze”;
- ◆ **MGBP w Rucianem-Nidzie:** organizację wydarzeń związanych z obchodami 70-lecia działalności biblioteki;
- ◆ **BPG Rychliki:** organizację koncertu „Miłość niejedno ma imię” (dofinansowanego w ramach Krajowego Planu Odbudowy) oraz gminnej uroczystości z okazji tysięcznej rocznicy koronacji Bolesława Chrobrego;
- ◆ **MGOK w Sępopolu:** realizację projektu „zaCZYTANY Sępopol” dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach NPRCz 2.0 Kierunek interwencji 4.1 „BLISKO”;
- ◆ **BM w Suszu:** udział w projekcie „Działaj Lokalnie”, wydanie książki o historii rozrywki w Suszu;
- ◆ **MBP w Szczytnie:** organizację „Targów Książki Regionalnej” w ramach Festiwalu „Dni i Noce Szczytna – Mazury w sercu lata”, III Miejskiego Dyktanda Ortograficznego oraz 33. Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy;
- ◆ **GBP w Świątkach:** otrzymanie dofinansowania z programu Kulturalny Orlen na realizację projektu „MAK - Młodzi Animatorzy Kultury”;
- ◆ **GBP w Wielbarku:** otrzymanie dofinansowania z programu Fundacji Polskiego Funduszu Rozwoju na realizację projektu „Od-krywcy Wielbarka – AktywAkcja 2025”;
- ◆ **GBP w Wilczętach, GBP w Wydminach:** pozyskanie środków z programu Kraszewski. Komputery dla bibliotek na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego oraz urządzeń.

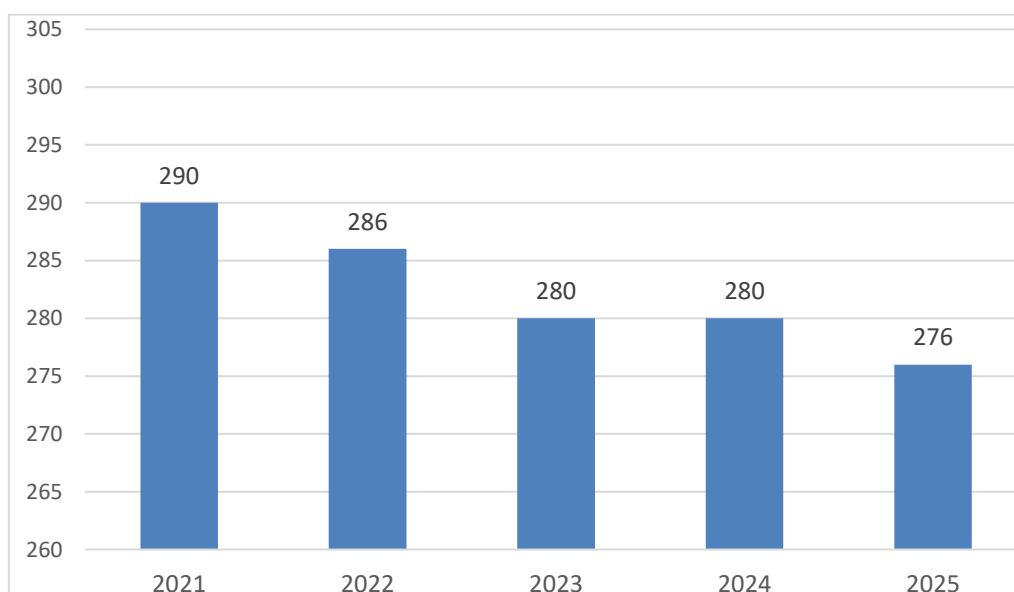
SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA

SIEĆ

W 2025 r. sieć bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego liczyła 276 placówek (zob. wykres nr 1). Na ogólną ich liczbę składało się 126 bibliotek i 150 filii, z czego 84 zlokalizowanych było w mieście, a 192 na wsi. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat największe zmiany w sieci bibliotek zaszły na terenach wiejskich. Za sprawą likwidacji filii bibliotecznych liczba dostępnych placówek zmniejszyła się tam z 205 w roku 2021 do 192 w roku 2025. W tym samym okresie na terenie całego regionu odnotowano również mniejszą liczbę prowadzonych punktów bibliotecznych – z 92 w roku 2021 do 70 w roku 2025.

Wykres nr 1

Liczba bibliotek i filii w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Wg stanu na dzień 31.12.2025 r. nieczynnych było 6 placówek bibliotecznych:

- ◆ filia w Chruścielu Gminnej Biblioteki Publicznej w Płoskini;
- ◆ filia w Czerwonce Miejskiej Biblioteki Publicznej w Biskupcu;
- ◆ filia w Farynach Gminnej Biblioteki Publicznej w Rozogach;
- ◆ filia w Łąkorzu Biblioteki – Ośrodka Kultury w Biskupcu (w pow. nowomiejskim);
- ◆ filia w Okartowie Polany Kultury – Centrum Biblioteczno-Kulturalnego w Orzyszu;
- ◆ filia w Talkach Gminnej Biblioteki Publicznej w Wydminach.

W 2025 r. zlikwidowane zostały filie nr 1 i 8 Biblioteki Elbląskiej, filia w Żabinie GBP w Baniach Mazurskich oraz wymieniona już filia w Chruścielu GBP w Płoskini (z dniem 31.12). W styczniu tego roku zawieszono również działalność filii w Szkotowie GBP w Kozłowie. Pomieszczenie w miejscowej Szkole Podstawowej, w którym znajdowała się placówka, zostało całkowicie zniszczone w wyniku pożaru (20.01.2025 r.). Działalność filii zostanie przywrócona po odbudowie szkoły.

Według danych posiadanych przez WBP w Olsztynie, wszystkie biblioteki lub instytucje, w strukturze których funkcjonują, posiadają status instytucji kultury. Wszystkie jednostki administracyjne stopnia gminnego w województwie warmińsko-mazurskim wywiązują się też z zadania prowadzenia biblioteki publicznej. Biblioteki w gminie wiejskiej Iława działają w strukturze domu kultury i posiadają status równorzędnych instytucji. Podobnie było w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie (od 1.01.2026 r. nastąpiła zmiana nazwy gminy na Bratian), gdzie efektem włączenia GBP w Gwiżdżinach do struktur ośrodka kultury w 2014 r. była utrata przez nią statusu biblioteki głównej. Biblioteki i filie w tej gminie mają obecnie status równorzędny. W gminie Miłakowo, ośrodek kultury wraz z funkcjonującą w jego strukturach biblioteką jest zarządzany przez firmę prywatną. Jest to jedyny taki przypadek w województwie warmińsko-mazurskim.

W 2025 r. mieszkańcy 42 gmin (36,21% ogółu) byli obsługiwani przez biblioteki połączone z domami kultury. Dodatkowo, podobnie, jak w roku ubiegłym, 6 placówek działało jako biblioteki publiczno-szkolne i 2 jako publiczno-szpitalne – były to filie biblioteczne MBP w Biskupcu oraz MBP w Działdowie.

W omawianym okresie biblioteki w regionie prowadziły 70 punktów bibliotecznych (utworzono 8 punktów, zlikwidowano 11). Nowe punkty często tworzone były w świetlicach wiejskich. W większości przypadków powodem zawieszania ich działalności był problem ze znalezieniem osoby odpowiedzialnej za ich obsługę oraz brak odpowiedniego lokalu.

Obowiązek ustawowy polegający na konieczności organizowania i prowadzenia **powiatowej biblioteki publicznej** realizowało w 2025 r. 20 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (18 powiatów ziemskich i 2 grodzkie). Były to:

- biblioteki stopnia powiatowego w miastach grodzkich – 2 (Olsztyn, Elbląg);
- biblioteki stopnia powiatowego w miastach w powiatach ziemskich – 2 (Ostróda, Kętrzyn);
- biblioteki, którym zostały powierzone zadania ponadlokalne:
 - miejskie – 10 bibliotek (Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Elbląg¹, Ełk, Giżycko, Lidzbark Warmiński, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Szczytno);

¹ W powiecie elbląskim ziemskim dla części powiatu zadania realizuje Biblioteka Elbląska (obszar obejmuje gminy: Tolkmicko, Milejewo, Elbląg, Gronowo Elbląskie, Markusy, Młynary), dla drugiej części zaś Biblioteka Publiczna w Pasłęku (obszar obejmuje gminy: Pasłęk, Rychliki, Godkowo).

- miejsko-gminne – 6 bibliotek (Gołdap, Nidzica, Olecko, Pasłęk², Pisz, Węgorzewo);
- powiat olsztyński ziemski realizuje zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna. W ramach tego projektu zadania ponadlokalne powierzono 11 bibliotekom działającym na terenie powiatu.

W 2025 r. żadna placówka nie pełniła takich zadań na terenie powiatu iławskiego. Jeszcze pod koniec 2024 r. Starostwo Powiatowe w Iławie wypowiedziało umowę na zadania zlecone prowadzenia biblioteki powiatowej przez MBP w Iławie i w całym kolejnym roku nie podpisano nowej umowy w tym zakresie.

Ogółem na realizację zadań bibliotek powiatowych starostwa przekazały bibliotekom w regionie 1 195 029 zł. Kwoty te w poszczególnych przypadkach były jednakże mocno zróżnicowane – od 9 000 zł w powiecie nowomiejskim do 76 136 zł w powiecie działdowskim. Od lat największe środki przeznaczane są na ten cel w powiatach, które utrzymują biblioteki powiatowe jako odrębne jednostki organizacyjne – w powiecie kętrzyńskim: 334 315 zł i w powiecie ostródzkim: 357 498 zł. Podobnie, jak w latach poprzednich, powiat olsztyński ziemski, realizujący zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna (na mocy Porozumienia z dn. 25.05.2012 r.), przekazał 11 samorządom powiatu olsztyńskiego dotacje w kwotach: 3 000 zł dla każdej biblioteki gminy wiejskiej oraz 4 216 zł dla każdej biblioteki gminy miejsko-wiejskiej. Ogółem cała kwota wyniosła 39 080 zł. W 2025 r. w niektórych bibliotekach odnotowano zwiększenie kwot dotacji przekazywanych przez starostwa: o 3 000 zł w powiecie braniewskim i szczycieńskim, o 3 150 zł w powiecie działdowskim, 4 648 zł w powiecie piskim, 11 198 zł w powiecie ostródzkim, 18 000 zł w powiecie lidzbarskim i 19 608 zł w powiecie kętrzyńskim.

Otrzymane środki biblioteki wykorzystywały w dużej mierze na płać (54%) oraz zakup zbiorów (18%). Niewielką ich część przeznaczono na zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania (4%) oraz organizację szkoleń (1%). Pozostałe kategorie wydatków (24%) były mocno rozproszone i obejmowały m.in. na zakup artykułów biurowych i gospodarczych, działalność kulturalną (np. organizację spotkań autorskich, spektakli muzycznych, odczytów), podróże służbowe, zakup kodów do platform Legimi i Empik Go, opłaty za prenumeratę czasopism.

Od lat zauważalna jest relacja pomiędzy wysokością dotacji a zakresem prowadzonej działalności. Biblioteki, które dysponują większymi środkami częściej zatrudniają instruktora powiatowego lub powierzają takie zadania doświadczonym pracownikom, organizują szkolenia dla bibliotekarzy ze swojego powiatu, spotkania integracyjne czy wyjazdy studyjne. Biblioteki, które otrzymują niską dotację, głównie przeznaczają ją na zakup zbiorów bibliotecznych.

² Patrz przypis 1.

Pomimo tego, spora grupa bibliotek poziomu powiatowego (w Bartoszych, Działdowie, Gołdapi, Lidzbarku Warmińskim, Nowym Mieście Lubawskim, Olecku, Ostródzie, Piszcu oraz Szczytnie) podjęła się w 2025 r. zorganizowania różnego typu szkoleń lub warsztatów skierowanych do bibliotekarzy macierzystego powiatu. Pojawiły się tutaj m.in. takie tematy, jak: „Od serialu do książki. Od książki do serialu. Przyciąganie młodzieży do biblioteki za pomocą najnowszych produkcji Netflix i HBO”, „Sztuczna inteligencja w bibliotece – praktyczny warsztat z bezpłatnych narzędzi AI”, „Zasoby biblioteki publicznej. Podstawy gromadzenia i opracowania”.

Niektóre biblioteki wspierały doskonalenie zawodowe pracowników również na inne sposoby. MBP w Działdowie od lat organizuje spotkania kierowników i dyrektorów bibliotek z terenu powiatu. Celem takich spotkań jest m.in. omówienie wyników działalności w minionym roku, poruszenie bieżących problemów czy planów współpracy. W Bibliotece Multimedialnej Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą” po raz kolejny zorganizowano spotkanie szkoleniowo-integracyjne z okazji Dnia Bibliotekarza. W dniu swojego święta spotkali się również pracownicy biblioteki powiatu braniewskiego, natomiast MBP w Szczytnie współorganizuje takie spotkania z okazji Powiatowego Dnia Bibliotekarza i Działacza Kultury Powiatu Szczygieńskiego. Na co dzień wszystkie biblioteki starają się wspierać placówki szczebla gminnego poprzez różne formy doradztwa w sprawach merytorycznych, statystycznych, kadrowych i finansowych. Niektóre spośród nich odwiedzały też placówki na swoim terenie (biblioteki powiatowe w Braniewie, Giżycku, Olecku, Pasłęku) lub organizowały wizyty studyjne do bibliotek i innych instytucji kultury na terenie województwa i poza nim (biblioteki powiatowe w Braniewie, Działdowie, Giżycku, Gołdapi, Lidzbarku Warmińskim, Nidzicy, Nowym Mieście Lubawskim, Olecku i Pasłęku).

Jedynie w dwóch bibliotekach, którym powierzono opiekę merytoryczną nad bibliotekami w powiatach wyznaczony był instruktor mający zajmować się wsparciem placówek szczebla gminnego. W Olecku jedna osoba pełniła zadania instruktora na 0,33 etatu, natomiast w Giżycku 5 pracownikom przyznano dodatek specjalny na pełnienie tego typu zadań. W powiecie mrągowskim zadania instruktora powiatowego wypełniali bibliotekarze, którym przydzielono dodatkowe obowiązki. W powiecie elbląskim (Pasłęk), działdowskim i gołdapskim funkcję taką pełnili dyrektorzy bibliotek.

Wzorem lat wcześniejszych, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie aktywnie wspierała biblioteki realizujące zadania powiatowe. Służyły temu m.in.:

- działania w ramach ogólnopolskiego projektu „**Nie siedź – siecuj!**” realizowanego we współpracy z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. W ramach projektu w dniu 12.02 zorganizowano ósmą edycję „Forum bibliotek powiatowych i pełniących zadania powiatowe”, które służyło wymianie doświadczeń oraz stanowiło platformę wzajemnej inspiracji dla bibliotek wykonujących zadania ponadlokalne. W trakcie spotkania omówiono m.in. najważniejsze wydarzenia w działalności tych bibliotek w 2025 r., przykłady inspirujących działań i współpracy pomiędzy

bibliotekami powiatowymi i gminnymi. Podjęto też dyskusję na temat współczesnych kierunków rozwoju bibliotek w Polsce i w regionie oraz ich zmieniających się potrzeb. W drugiej części Forum odbyło się szkolenie dotyczące współpracy w zespołach międzypokoleniowych. W ramach projektu „Nie siedź – sieciuj!” kontynuowano również prace nad rozwojem utworzonej w 2021 r. elektronicznej bazy pod nazwą „Wydarzenia bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego”. W całym okresie sprawozdawczym udzielano konsultacji mailowych i telefonicznych, na bieżąco obsługiwano bazę i promowano jej zawartość podczas organizowanych wydarzeń.

- w ramach projektu „**Czytanie buduje relacje**” (dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach Programu Partnerstwo dla książki 2025) zorganizowano szkolenia dla bibliotekarzy w 4 bibliotekach pełniących zadania powiatowe (w Kętrzynie, Węgorzewie, Nidzicy oraz Olecku).
- zorganizowano także 3 spotkania online (24.03, 16.08, 29.09) sieciujące biblioteki powiatowe i pełniące zadania powiatowe w województwie.

Wsparcie powiatów przez WBP w Olsztynie obejmowało również indywidualne szkolenia bibliotekarzy (w siedzibie oraz online) dotyczące tworzenia „Bibliografii Warmii i Mazur”, prawa autorskiego oraz metadanych w Warmińsko-Mazurskiej Bibliotece Cyfrowej.

ZBIORY

Na koniec 2025 r. w bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się 4 038 080 j. ew. zbiorów. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 70 949 j. ew. Przeliczając tę wartość na liczbę mieszkańców regionu uzyskano wynik 3 j. ew. na każdą osobę.

W strukturze zbiorów można było wyodrębnić:

- ◆ wydawnictwa zwarte – 3 738 762 wol. (-67 574 wol. w stosunku do roku 2024),
- ◆ czasopisma oprawne – 37 115 wol. (- 2 440),
- ◆ zbiory specjalne – 262 203 j. ew. (-935),

w tym:

- audiowizualne – 138 778 j. ew. (-3 557),
- dokumenty elektroniczne – 13 453 j. ew. (-397).

W całym roku biblioteki przeznaczyły na zakup zbiorów 4 581 648 zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa dało to 3,41 zł (+0,03 zł).

Głównym źródłem funduszy na zakup nowości były dotacje organizatorów bibliotek – stanowiły one 74,42% całości zakupu. Drugim istotnym źródłem finansowania była dotacja MKiDN (23,71%) w ramach NPRCz 2.0 Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych,

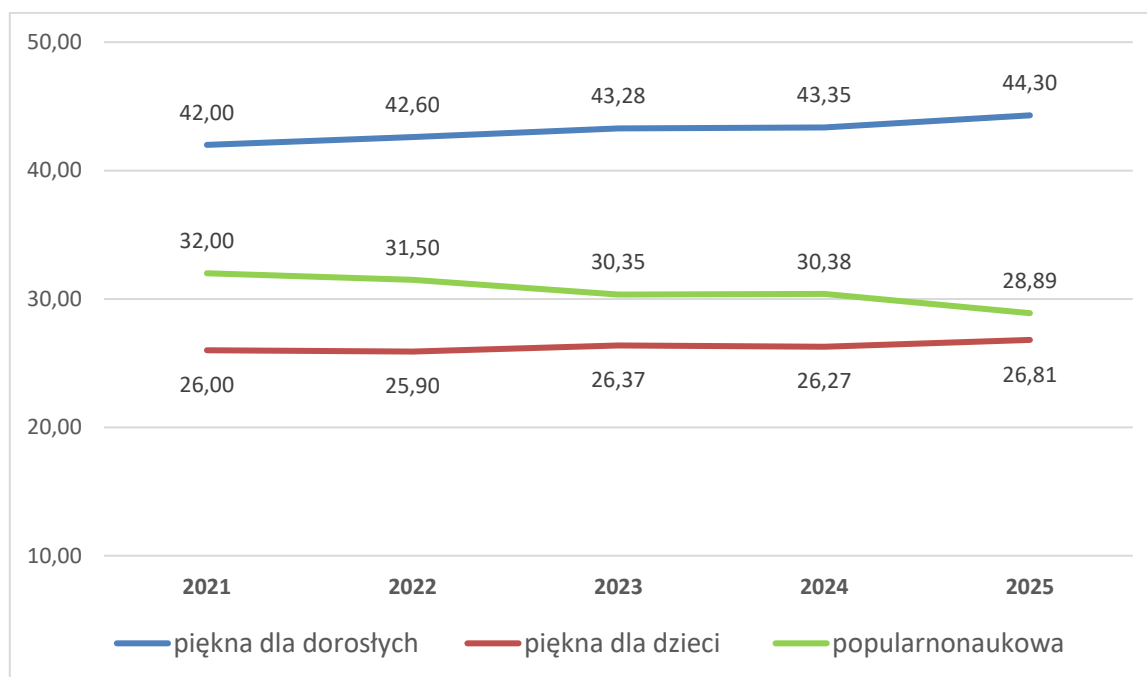
Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Środki z programu otrzymało 109 ze 119 placówek w regionie, na łączną kwotę 1 599 114 zł. Wkład własny bibliotek zależny był od poziomu zamożności gmin.

Księgozbiory bibliotek (wydawnictwa zwarte i czasopisma oprawne) w województwie warmińsko-mazurskim liczyły w 2025 r. łącznie 3 775 877 wol. (-70 014). Struktura tego zasobu powoli się zmienia. Zmniejsza się liczba publikacji popularnonaukowych, natomiast zwiększa z zakresu literatury pięknej dla dorosłych. Nieco więcej jest także publikacji dla dzieci. Proporcjonalny udział poszczególnych kategorii w całym księgozbiorze prezentuje się następująco:

- ◆ literatura piękna dla dorosłych – 44,30 (+0,95%),
- ◆ literatura piękna dla dzieci – 26,81 (+0,54%),
- ◆ literatura popularnonaukowa – 28,89 (-1,49%).

Wykres nr 2

Struktura księgozbioru w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2021-2025 (w %)

Zsumowany księgozbiór bibliotek publicznych regionu pozwala wyliczyć szereg wskaźników dodatkowych. Na przykład, statystyczny mieszkaniec województwa miał do dyspozycji w minionym roku 2,81 wol. (-0,03) księgozbioru, natomiast na jednego czytelnika przypadało 24,9 wol. (-0,35).

Ogółem do bibliotek publicznych wpłynęło w tym czasie 148 692 wol. (+3,87%), w tym 148 219 (+3,89) wol. książek i 473 (+1,19%) wol. czasopism oprawnych. Zdecydowana większość nabytków w tej kategorii pochodziła z zakupu (80,88%). Łącznie pozyskano w ten sposób 119 888 wol. książek na kwotę 3 651 849 zł.

Wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców nie zmienia się w regionie od 2020 r. i wynosi 9 woluminów. W 2025 r. najwyższe wskaźniki w tej kategorii uzyskały: Jedwabno (28), Rychliki (23), Stare Juchy (22), Kętrzyn gmina miejska (20), Lidzbark Warmiński gmina wiejska (19), Orzysz (19). Z kolei najniższy wskaźnik odnotowano w: Wieliczkach (1), Płoskini (2), Ełku gminie wiejskiej (2), Sorkwicach (4), Purdzie (4), Ełku gminie miejskiej (4), Dywitach (4). W porównaniu z rokiem 2024 wyższy wskaźnik zakupu uzyskało 28,45% gmin, a niższy 47,41%. W przypadku 24,14% wartości te pozostały bez zmian.

Wzorem lat poprzednich w strukturze zakupów nowości wydawniczych dominowała literatura piękna dla dorosłych (60,03%). Literatura piękna dla dzieci stanowiła 28,68%, natomiast literatura popularnonaukowa 11,29%.

Zbiory specjalne

W 2025 r. w bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się łącznie 262 203 j. ew. zbiorów specjalnych (-935), co stanowiło 6,49% wszystkich zbiorów. Znaczna część publikacji w tej kategorii znajdowała się w zasobach placówek zlokalizowanych w największych miastach – w Olsztynie (51,92%) oraz w Elblągu (10,12%). W 32 gminach nie podjęto działań w celu stworzenia takich kolekcji.

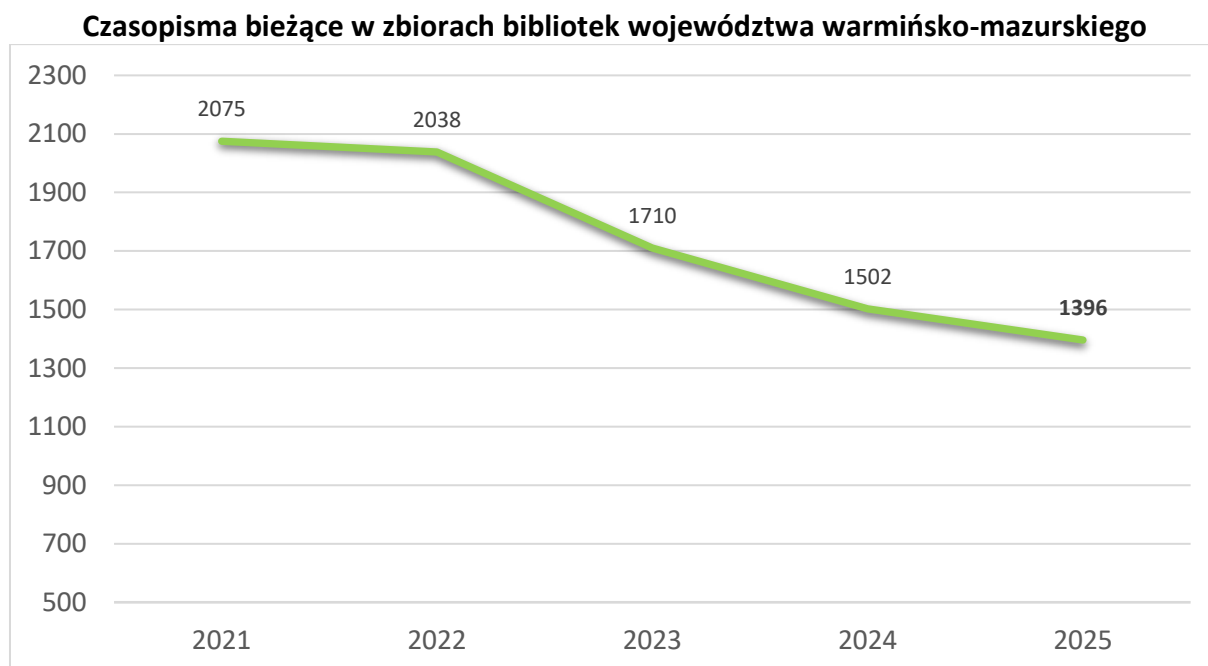
Ogółem w omawianym okresie pozyskano 6 859 j. ew. zbiorów specjalnych. Podobnie jak w latach poprzednich, dominowały w tej kategorii zbiory audiowizualne – stanowiły one 56,46% tego typu nabytków (3 873 j. ew.). Z kolei w zbiorach audiowizualnych najbardziej popularną kategorią były audiobooki. Zakupiono ich 2 597 sztuk, co stanowiło 67,05% zbiorów audiowizualnych.

Czasopisma bieżące

W 2025 r. w dalszym ciągu zmniejszała się liczba czasopism bieżących znajdujących się w posiadaniu bibliotek – o 106 tytułów (-7,06%). Widoczną od lat tendencję spadkową w wykorzystaniu tego typu zbiorów przez czytelników, wzmocnił okres pandemii na przełomie lat 2020-2022 (zob. wykres nr 3). Konieczność okresowego zamykania czytelni spowodowała, że w niektórych placówkach podejmowano decyzje o całkowitym zawieszeniu zakupów czasopism. Po okresie pandemii wykorzystanie czytelni nie powróciło do poziomu

sprzed kilku lat, zachowano więc nową strukturę zakupów zbiorów. W niektórych bibliotekach pojawiły się też inicjatywy i działania nastawione na modernizację i wykorzystanie pomieszczeń czytelni do innych celów i grup odbiorców.

Wykres nr 3

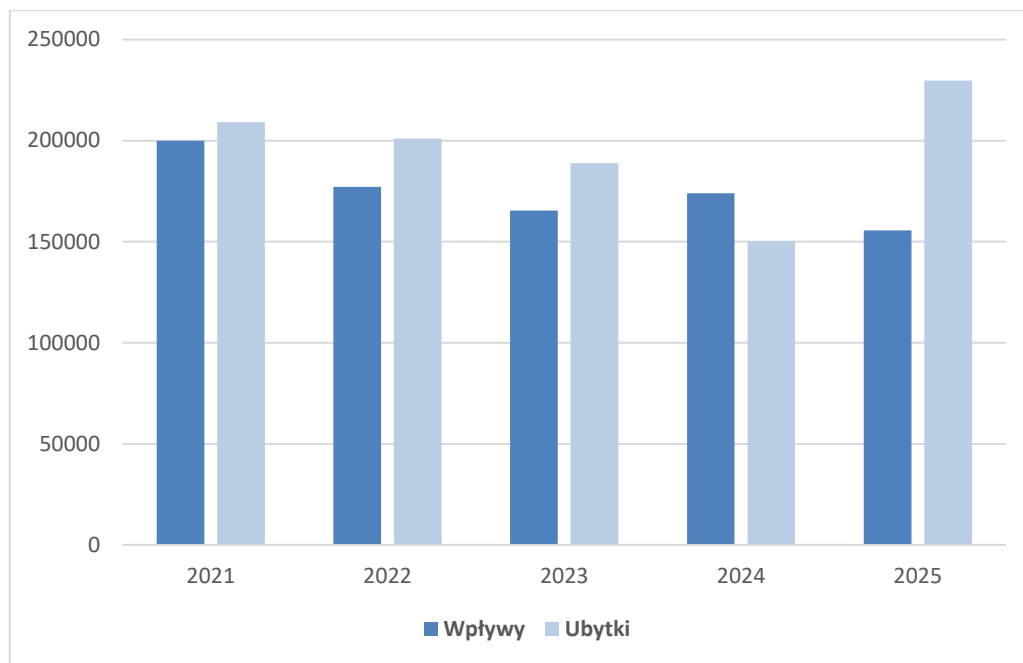
Ogółem do wszystkich placówek w regionie wpłynęły w 2025 r. 473 tytuły czasopism (0,31 w przeliczeniu na 100 czytelników). Środki przeznaczone na zakupy wyniosły w tej kategorii 326 023 zł, co stanowiło 7,11% ogółu wydatków na gromadzenie zbiorów.

Selekcja zbiorów

Za wyjątkiem 2024 r. w całym analizowanym okresie w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego rejestrowane były wyższe wartości liczbowe ubytkowanych zbiorów niż pozyskiwanych nowości wydawniczych. Równocześnie różnica pomiędzy obiema wartościami w 2025 r. jest największa od lat (zob. wykres nr 4). Powodów takiej sytuacji może być kilka. Często wynika ona np. z chęci „odmłodzenia” księgozbioru i zastąpienia starszych publikacji (często wyeksploatowanych lub dawno nie wypożyczanych) nowościami wydawniczymi. Czasami wiąże się to z modernizacjami przestrzeni czytelniowych i ubytkowaniem nieaktualnych księgozbiorów podręcznych (zob. spadki liczby publikacji popularnonaukowych w pkt. „Zbiory”), ale także z porządkowaniem zbiorów niedziałających filii i punktów bibliotecznych (ich liczba w ostatnich latach wyraźnie zmalała).

Wykres nr 4

Wpływy i ubytki zbiorów w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2021-2025

Ogółem w 2025 r. do bibliotek w regionie wpłynęło 155 551 j. ew. zbiorów (3,79% ogólnej ich liczby), a ubytkowano 229 750 j. ew. (5,59%). Zdecydowaną większość (70,47%) stanowiły publikacje usuwane w drodze selekcji (161 905 j. ew.). Działania takie przeprowadzili w 2025 r. pracownicy 75 bibliotek.

PRACOWNICY

W 2025 r. biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego zatrudniały 667 osób na stanowiskach merytorycznych (o 9 więcej w porównaniu do roku 2024). W grupie tej 562 osoby (+7) pracowały na stanowiskach bibliotekarskich. Równocześnie 65,97% spośród nich posiadało odpowiednie wykształcenie branżowe. Na jednego pracownika przypadało 227 (-47) czytelników oraz 5 739 (-161) wypożyczeń.

W tym okresie pracowników etatowych wspierali:

- ◆ **stażyści** (21 biblioteki): pojawiali się w bibliotekach z ramienia urzędów pracy, urzędów gminy, szkół i uczelni. W 2025 r. wspierali oni bibliotekarzy m.in. przy opracowaniu księgozbiorów (MBP w Biskupcu, CKB we Fromborku,

MGBP w Kisielicach, BPMiG w Tolkmicku, GBP w Wilczętach), wypożyczeniach i obsłudze czytelników (MBP w Biskupcu, CKB we Fromborku, MBP w Giżycku, GBP w Kalinowie, BPMiG w Tolkmicku, GBP w Wilczętach), organizowaniu wydarzeń bibliotecznych (CKB we Fromborku, GBP w Kalinowie, MGBP w Kisielicach, BPMiG w Tolkmicku, GBP w Wilczętach), prowadzeniu mediów społecznościowych (CKB we Fromborku);

- ◆ **pracownicy w ramach reintegracji zawodowej, prac interwencyjnych, społecznie użytecznych, robót publicznych** (10 bibliotek): najczęściej zajmowali się w bibliotekach pracami porządkowymi (GBP w Komorowie Żuławskim, BPG Markusy, MBP w Morągu), rzadziej obsługą czytelników i wypożyczeń (GBP w Iłowie-Osadzie);
- ◆ **praktykanci** (25 bibliotek): pomagali bibliotekarzom w różnych obszarach działalności merytorycznej np. w porządkowaniu zbiorów (GCKB w Dąbrównie, CKB w Dobrym Mieście, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, WBP w Olsztynie), organizacji imprez oraz wydarzeń bibliotecznych (GCKB w Dąbrównie, CKB w Dobrym Mieście, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MBP w Reszlu, WBP w Olsztynie), opracowaniu materiałów graficznych i promujących wydarzenia w bibliotece (GCK Nowe Miasto Lubawskie, MBP w Reszlu, WBP w Olsztynie), obsłudze informatycznej (MBP w Morągu, MBP w Reszlu), skanowaniu materiałów bibliotecznych (MBP w Morągu, MBP w Nowym Mieście Lubawskim);
- ◆ **wolontariusze** (12 bibliotek): najczęściej pomagali w organizacji imprez oraz wydarzeń bibliotecznych (GBiCK w Górowie Iławeckim, GCK Nowe Miasto Lubawskie, Polana Kultury CBK w Orzyszu, GBP w Rybnie, MBP w Szczytnie, GBP w Świątkach, WBP w Olsztynie), rzadziej w obsłudze czytelników i wypożyczeń (GBiCK w Górowie Iławeckim, GBP w Świątkach, GBP w Świątynie w pow. oleckim) czy porządkowaniu zbiorów (MBP w Szczytnie), w niektórych bibliotekach wolontariuszki i wolontariusze prowadzą Dyskusyjne Kluby Książki, m.in. w MBP w Biskupcu, MBP w Działdowie, WBP w Olsztynie, BP w Pieniężnie, GBP w Rybnie, Regionalnym Parku Edukacji, Kultury i Turystyki w Rybnie, MGBP w Zalewie.

PŁACE

W 2025 r. biblioteki w regionie przeznaczyły na płace 63 194 414 zł, co stanowiło 63% ich całkowitego budżetu. Średnia płaca wyniosła w tym okresie 6 446 zł brutto (+621 zł). Wzorem lat ubiegłych, zaznaczyła się duża rozpiętość zarobków pomiędzy poszczególnymi bibliotekami: w 44 placówkach średnia płaca wynosiła poniżej 6 000 zł, w 44 – pomiędzy 6 000 a 7 000 zł, natomiast w 29 powyżej 7 000 zł. Równocześnie, ze względu na szybko rosnące wynagrodzenie minimalne, wiele placówek kolejny już rok sygnalizowało silne spłaszczenie rozpiętości płac pomiędzy osobami nowo zatrudnionymi i doświadczonymi pracownikami z wieloletnim stażem.

INFRASTRUKTURA

W 2025 r. na podobnym poziomie pozostały niektóre wskaźniki związane z analizą przestrzeni i wyposażenia bibliotek, m.in. uzyskano 33,27 m² (-0,25) powierzchni użytkowej i 4 miejsca w czytelni w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców województwa.

W okresie sprawozdawczym biblioteki realizowały zadania związane z nowymi inwestycjami finansowanymi ze środków MKiDN: MB w Pieniężnie realizowała projekt „Modernizacja Miejskiej Biblioteki w Pieniężnie” (w ramach NPRCz 2.0 – Priorytet 2 „**Infrastruktura bibliotek 2021-2025**”), Biblioteka Elbląska prowadziła remont i modernizację pomieszczeń Filii nr 3 „Pozytywka” w ramach projektu „Biblioteka Manufaktura jako miejsce więziotwórczych spotkań i przestrzeń kreatywności”, WBP w Olsztynie prowadziła audyt dostępności i przygotowywała koncepcję nowej aranżacji architektonicznej budynku Starego Ratusza w ramach projektu „Inspirujący lider w inspirującej przestrzeni” (w ramach Programu **Infrastruktura kultury**), natomiast MBP w Mrągowie prowadziła modernizację i doposażenie Czytelni dla dorosłych (w ramach Programu **Infrastruktura domów kultury**).

Projekty infrastrukturalne realizowano także ze wsparcia pochodzącego z innych źródeł. Dla przykładu, ze środków **Rządowego Funduszu Polski Ład**, z **Programu Inwestycji Strategicznych** swoje projekty realizowały BPG Markusy („Modernizacja obiektu biblioteki w Zwierznie na bibliotekę główną wraz z wyposażeniem”) i GCKB w Samborowie („Rozbudowa i nadbudowa budynku kulturalno-bibliotecznego w miejscowości Samborowo”). Ze środków **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności** MB w Pieniężnie pozyskała również środki na realizację projektu „Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej”.

Część bibliotek prowadziła w tym czasie różnego rodzaju prace remontowe, porządkowe oraz polegające na poprawie funkcjonalności i estetyki pomieszczeń. Działania takie podjęto w 20 placówkach i były one finansowane ze środków lokalnych samorządów.

KOMPUTERYZACJA

W 2025 r. biblioteki działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego użytkowały łącznie 2 161 komputerów (średnio na jedną placówkę przypadało ponad 18 urządzeń). Ponad połowa z nich tj. 1 183 (54,74%) przeznaczona była do użytku dla czytelników i miała podłączenie do Internetu. Większość bibliotek oferowała też osobom odwiedzającym możliwość korzystania z bezpłatnego dostępu do Sieci bezprzewodowej (76,09%).

Na koniec 2025 r. biblioteki z 91 gmin województwa warmińsko-mazurskiego (78,45% ogółu) posiadały własną stronę internetową lub witrynę tworzoną w technologii bloga, za pomocą których np. informowały o swoich działaniach, umieszczały elektroniczne formularze do składania dezyderatów czy udostępniały możliwość korzystania z interaktywnych usług informacyjnych (np. komunikatory, czat).

Od lat systematycznie wzrastała liczba bibliotek, które posiadały profile na portalach społecznościowych. W 2025 r. było ich 106 (91,38%).

Na 119 bibliotek województwa warmińsko-mazurskiego 118 wykorzystywało w swojej pracy programy biblioteczne. Równocześnie 111 spośród nich udostępniało katalogi online. Najbardziej rozpowszechnione były programy MAK+ (88) oraz MAK (14) – razem stanowiły one 86,55% ogółu. W pozostałych przypadkach wskazywano na system Sowa (7), Alfios (4), ProgMan (1), Libra (2), ALMA (2).

Z uzyskanych danych wynika, że 192 biblioteki i filie udostępniały w omawianym okresie katalogi zawierające 100% opisów posiadanych zbiorów, a kolejne 30 – co najmniej 90%. W całym województwie na koniec 2025 r. tylko 1 placówka (GCK w Lelkowie) nie użytkowała żadnego bibliotecznego programu komputerowego.

W roku sprawozdawczym w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały 4 biblioteki cyfrowe: Elbląska Biblioteka Cyfrowa, Iławska Biblioteka Cyfrowa, Giżyckie Archiwum Cyfrowe oraz Warmińsko-Mazurska Biblioteka Cyfrowa, której członkami są m.in. biblioteki miejskie z Działdowa, Gołdapi, Kętrzyna, Mrągowa, Nowego Miasta Lubawskiego, Ostródy, Pasłęka, Pasymia, Pieniężna i Szczytna.

Ogólnie w całym regionie budżet na automatyzację wyniósł 508 831 zł i stanowił 0,51% całego budżetu wykonanego w 2025 r. przez wszystkie biblioteki. Dodatkowo, w tym czasie 11 instytucji (w Bezledach, Białej Piskiej, Godkowie, Kiwitach, Lelkowie, Lubominie, Morągu, Orniecie, Prostkach, Wilczętach i Wydminach) pozyskały środki z programu Instytutu Książki Kraszewski. Komputery dla bibliotek – edycja 2025. Zakupiły w ten sposób sprzęt komputerowy na łączną kwotę 282 072 zł.

WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ

CZYTELNICY

W 2025 r. w bibliotekach publicznych województwa zarejestrowano 151 657 osób aktywnie wypożyczających zbiory. Była to liczba mniejsza od uzyskanej w roku poprzednim o 0,42%. Ogólny wskaźnik czytelnictwa w regionie wyniósł w 2025 r. 11,28% (+0,03%). Minimalny wzrost wskaźnika pomimo mniejszej liczby czytelników związany jest z wyraźnym spadkiem liczby mieszkańców województwa zarejestrowanym w stosunku do roku poprzedniego. Przeliczenie grupy czytelników na mniejszą liczbę mieszkańców dał efekt pozornego wzrostu.

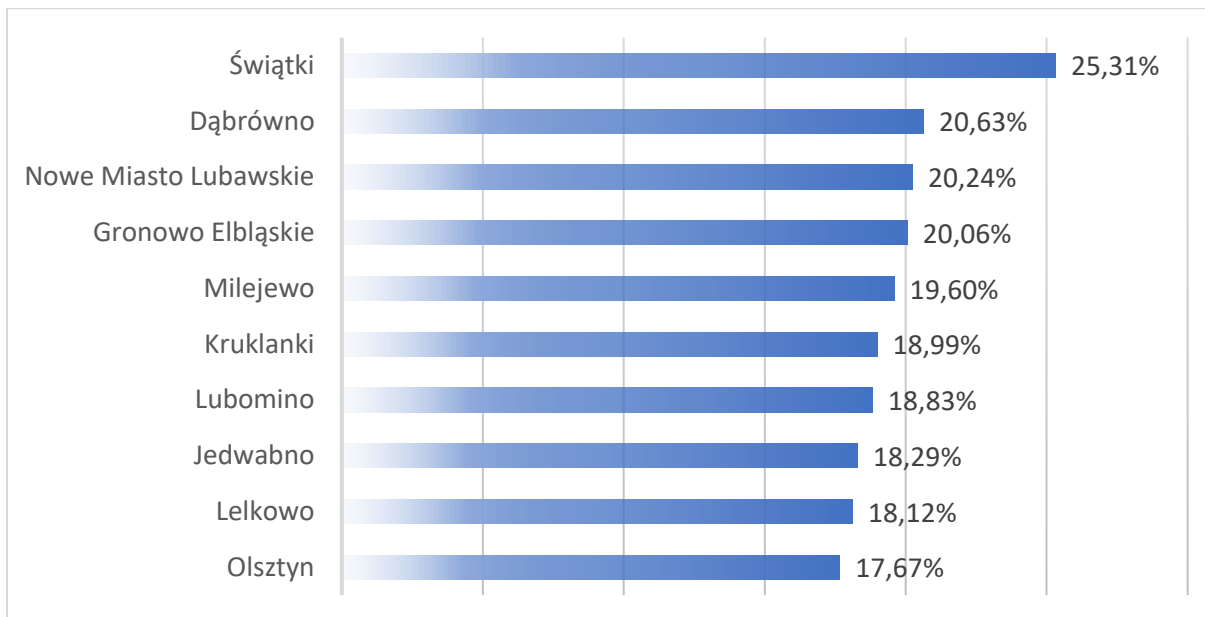
W analizowanym okresie w 45 gminach zarejestrowano wskaźniki czytelnictwa lepsze od średniej wojewódzkiej. Wśród 10 najlepszych znalazło się 8 gmin wiejskich: Gronowo Elbląskie, Dąbrówno, Jedwabno, Kruklanki, Lelkowo, Lubomino, Milejewo, Świątki i dwie z gmin miejskich – Olsztyn i Nowe Miasto Lubawskie. Najwyższy wskaźnik czytelnictwa w województwie zarejestrowano w gminie Świątki (25,31%). Równocześnie 71 gmin uzyskało wskaźnik poniżej średniej wojewódzkiej, w tym 10 poniżej 5%. Wśród gmin wiejskich były to: Barciany, Bartoszyce, Ełk, Grunwald, Kolno, Kurzętnik, Purda, Sorkwity, Świątajno w pow. oleckim. Znalazła się w tej grupie również jedna gmina miejsko-wiejska – Sępólno. Minimalny wskaźnik w skali regionu wyniósł 2,12% i został odnotowany w gminie Kurzętnik.

W pierwszej dziesiątce gmin od kilku już lat sytuacja jest dość stabilna i to zarówno pod względem zajmowanej pozycji, jak i dynamiki zmian. W 2025 r. największe wzrosty czytelnictwa odnotowano w gminach spoza wymienionej czołówki. Na pierwszym miejscu znalazła się gmina wiejska Braniewo ze wzrostem wskaźnika czytelnictwa o 4,97 pkt. Za nią uplasowały się Lubomino (o 2,32 pkt.), Miłki (o 2,24 pkt.), Ława gmina miejska (o 1,88 pkt.), Godkowo (o 1,83 pkt.), Sorkwity (o 1,64 pkt.), Mrągowo gmina miejska (o 1,64 pkt.), Grunwald (o 1,48 pkt.), Dąbrówno (o 1,05 pkt.), Mrągowo gmina wiejska (o 1,04 pkt.).

W skali całego województwa wyniki czytelnictwa od lat powiązane są z typem miejscowości (zob. wykres nr 6). Najwięcej czytelników rejestrowanych było w gminach miejskich – w 2025 r. średnia wartość czytelnictwa wyniosła tam 13,36, w gminach miejsko-wiejskich było to 10,04%, natomiast w gminach wiejskich 10,14%. Różnice pomiędzy większymi miastami, a wsiami stopniowo jednak słabną. Jeszcze pięć lat temu zarejestrowane wyniki w obu typach gmin dzieliło 4,06 pkt., natomiast w 2025 r. było to już 3,22 pkt. Omawiane zmiany spowodowały, że gminy wiejskie w regionie po raz pierwszy wyprzedziły w kategorii czytelnictwa małe miasta.

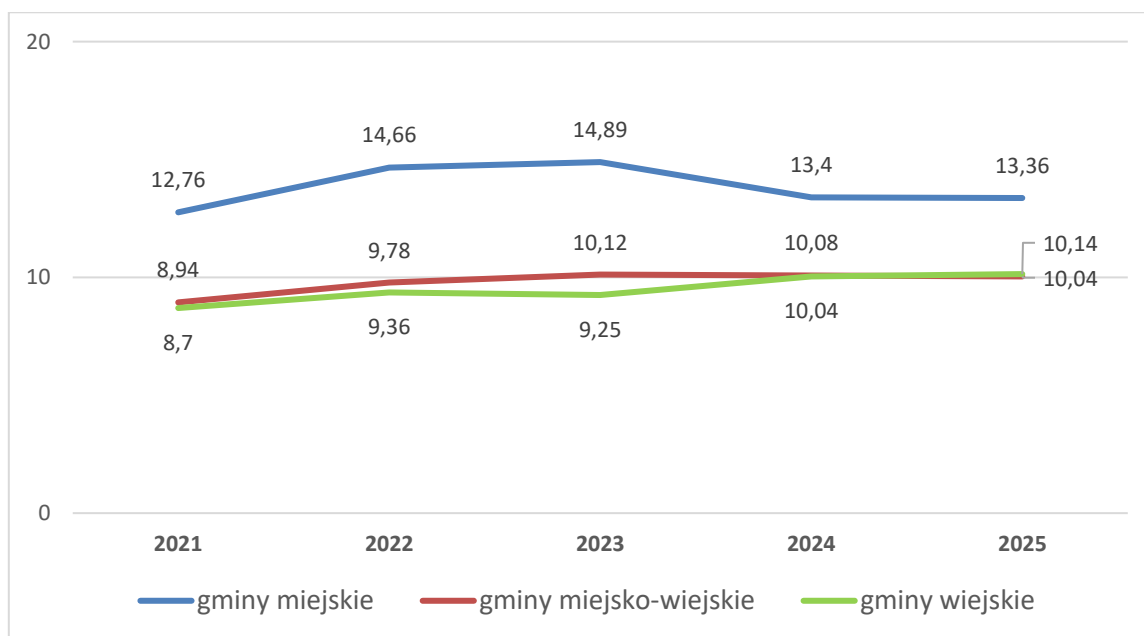
Wykres nr 5

Wskaźnik czytelnictwa w 2025 r. – 10 najlepszych gmin

Wykres nr 6

Czytelnictwo na terenie różnych typów gmin w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025 (w %)

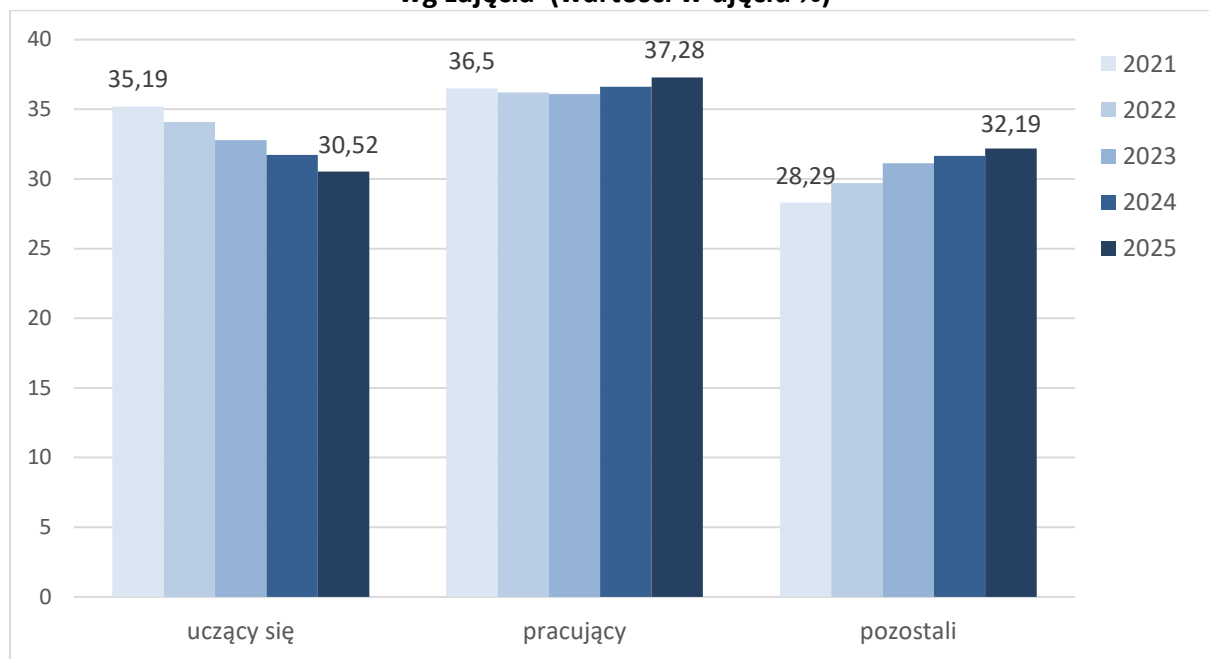

Omawiany rok był też kolejnym z rzędu, w którym pogłębiały się różnice w obrębie grup czytelników analizowanych ze względu na wykonywane zajęcie. Obserwowana w bibliotekach tendencja związana jest ze stopniowym zmniejszaniem się liczby osób uczących się (z 35,19% w 2021 r. do 30,52% w roku 2025), na rzecz kategorii „pozostali”

(z 28,29% do 32,19%), głównie reprezentowanej przez osoby w wieku poprodukcyjnym, ale również w wieku przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego. W tym samym czasie nieznacznie wzrosła także liczba osób pracujących (z 36,5% w 2021 r. do 37,28% w 2025 r.). Szczegółowe dane na ten temat zaprezentowano na wykresie nr 7.

Wykres nr 7

**Czytelnicy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025
wg zajęcia (wartości w ujęciu %)**

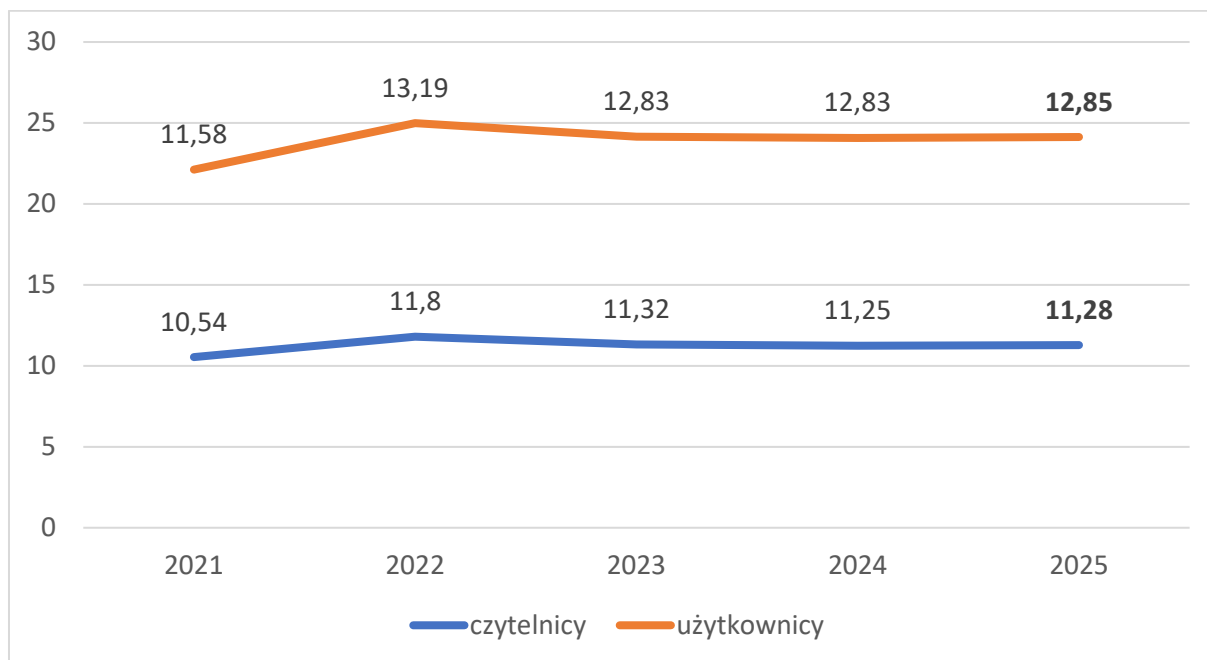

Od lat proporcje pomiędzy liczbami czytelników i użytkowników w bibliotekach publicznych w regionie pozostają na zbliżonym poziomie (zob. wykres nr 8). W 2025 r. zarejestrowano 172 674 osób korzystających z usług bibliotek, co było wartością niższą od uzyskanej w roku poprzednim o 0,57%.

Podobnie, jak w przypadku wskaźnika czytelnictwa, najwyższy procent użytkowników, liczony w relacji do ogółu mieszkańców, uzyskano w gminie Świątki (27,45%). Na kolejnych miejscach znalazły się gminy miejskie Nowe Miasto Lubawskie (23,13%) i Olsztyn (22,65%), a następnie gminy wiejskie Gronowo Elbląskie (22,06%), Dąbrówno (20,84%), Kruklanki (20,80%) i Banie Mazurskie (20,68%). W pierwszej dziesiątce znalazły się także Iława – gmina miejska (20,08%) oraz Milejewo (19,60%) i Lubomino (18,83%).

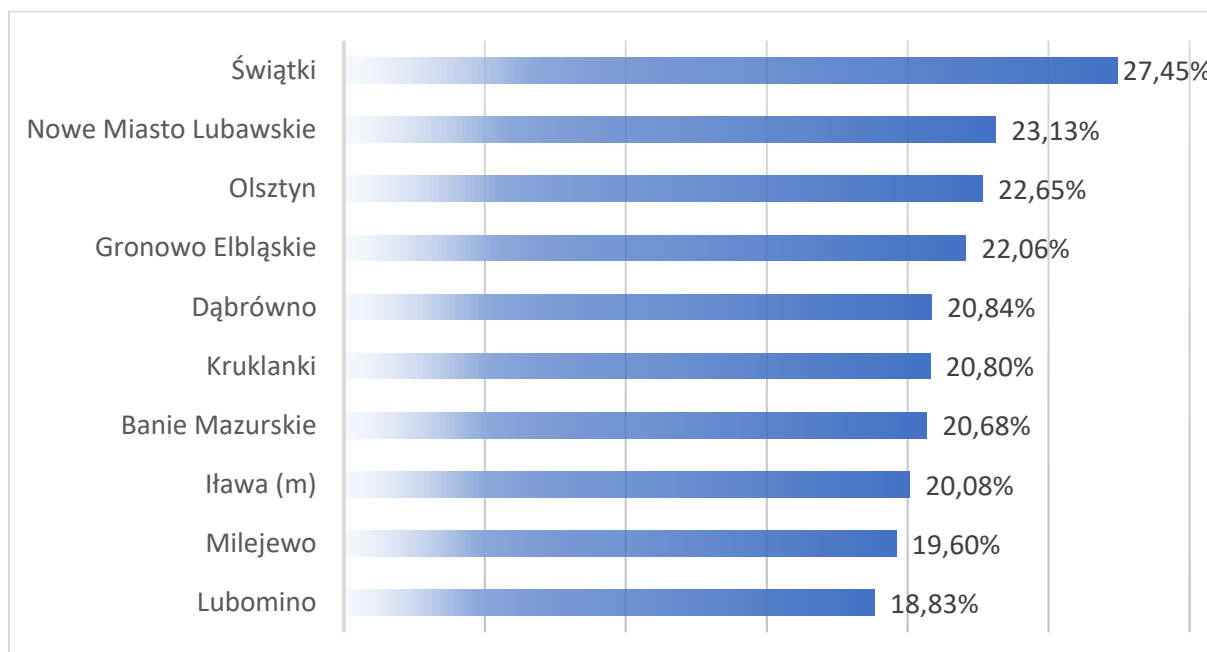
Wykres nr 8

Czytelnicy i użytkownicy bibliotek w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025 (wartości w ujęciu % w relacji do ogółu mieszkańców)

Wykres nr 9

Wskaźnik liczby użytkowników w 2025 r. – 10 najlepszych gmin

Z kolei największe wzrosty liczby użytkowników w stosunku do 2024 r. odnotowano w gminie wiejskiej Braniewo (wzrost wskaźnika o 4,97 pkt.), a następnie w gminach: Kurzętnik (o 3,18 pkt.), gminie miejskiej Iława (o 2,55 pkt.), Lubomino (o 2,32 pkt.), Godkowo

(o 1,83 pkt.), gminie miejskiej Mrągowo (o 1,69 pkt.), Sorkwity (o 1,64 pkt.), Frombork (o 1,62 pkt.), Grunwald (o 1,47 pkt.), Orneta (o 1,4 pkt.).

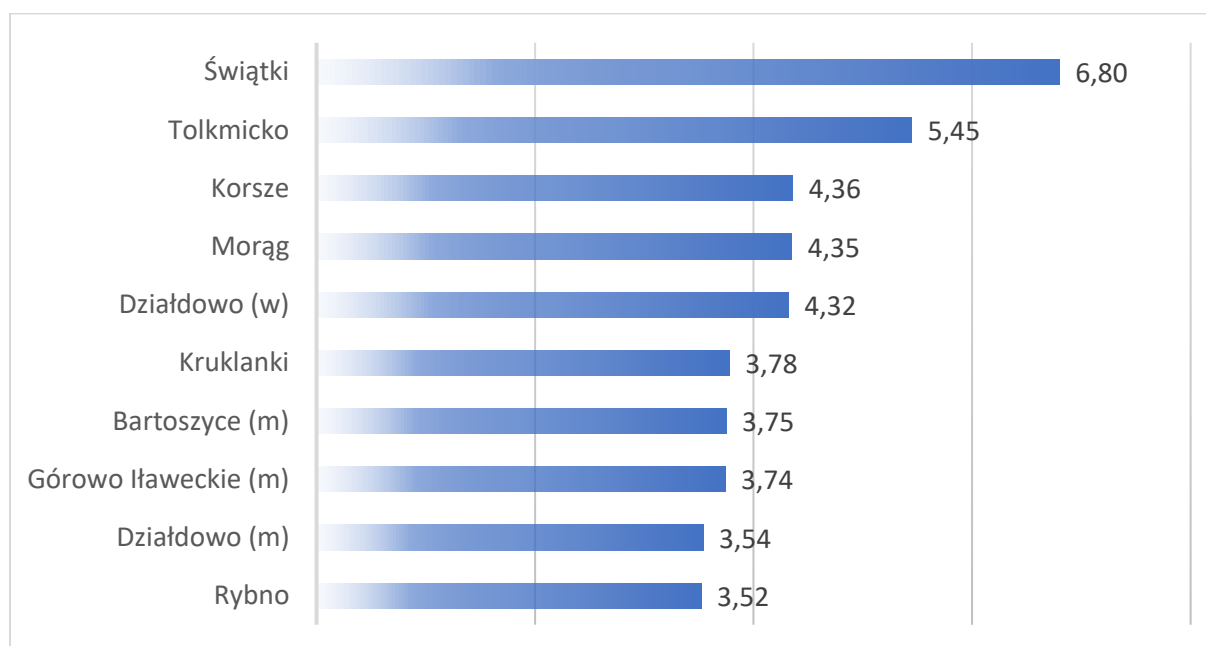
AKTYWNOŚĆ I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

W 2025 r. liczba odwiedzin w bibliotekach regionu wyniosła 2 261 242 i była niższa od roku poprzedniego o 0,28%. W strukturze odwiedzin 28,05% stanowiły te związane z wykorzystaniem zbiorów i usług na miejscu w bibliotece. W pozostałych przypadkach (71,57%) wiązały się z wypożyczeniami zbiorów na zewnątrz.

W skali całego województwa wskaźnik odwiedzin w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniósł 1,68 i był wyższy w stosunku do roku poprzedniego o 0,01. Z kolei ten sam wskaźnik wyliczony dla odwiedzin elektronicznych, związanych z wykorzystaniem bibliotecznych stron internetowych, wyniósł 4,56 (+1,61).

Wykres nr 10

Wskaźnik liczby odwiedzin w 2025 r. – 10 najlepszych gmin

Najwyższy wskaźnik tradycyjnych odwiedzin odnotowano w gminach: Świątki (6,8), Tolkmicko (5,45), Korsze (4,36), Morąg (4,35), gminie wiejskiej Działdowo (4,32). Na dalszych pozycjach znalazły się Kruklanki (3,78), gminy miejskie: Bartoszyce (3,75), Górowo Iławeckie (3,74), Działdowo (3,54), a także gmina wiejska Rybno (3,52).

Równocześnie największe wzrosty w tej kategorii odnotowano w 2025 r. w gminach: Górowo Iławeckie gmina miejska (wzrost wskaźnika o 2,53 pkt.), Susz (o 1,09 pkt.), Lubomino (o 1,02 pkt.), Kurzętnik (o 0,98 pkt.), Działdowo gmina wiejska (o 0,59 pkt.), Jeziorany (o 0,55 pkt.), Braniewo gmina wiejska (o 0,48 pkt.), Pozezdrze (o 0,45 pkt.), Działdowo gmina miejska (o 0,39 pkt.), Rybno (o 0,38 pkt.).

W gminach miejskich wskaźnik odwiedzin wyniósł 2,13, w gminach miejsko-wiejskich 1,74, a w gminach wiejskich 1,56.

W 2025 r. biblioteki w regionie udostępniły 3 827 721 j. ew. zbiorów fizycznych (-1,4%), co w przeliczeniu na każdego użytkownika dało wynik 22,18, natomiast w przeliczeniu na każdego mieszkańca województwa 2,85.

Zdecydowana większość zbiorów (89,86%) została wypożyczona na zewnątrz (3 439 752 j. ew.). Z pozostałych (10,14%) użytkownicy korzystali na miejscu w bibliotekach (387 969 j. ew.). W obu przypadkach uzyskano nieznaczne spadki wypożyczeń – o 1,04% w przypadku wypożyczeń na zewnątrz i o 4,49% w przypadku wypożyczeń na miejscu. Rok 2025 w dalszym ciągu utrwalał więc zmieniające się proporcje pomiędzy obydwoimi typami wypożyczeń. Jeszcze w 2019 r. wypożyczenia na miejscu stanowiły niemal 19% wszystkich wypożyczeń. Następnie wartość ta zmniejszyła się w okresie pandemii do ok. 8%, a po jej zakończeniu tylko nieznacznie wzrosła, by następnie powrócić do linii trendu spadkowego (zob. wykres nr 11). Powoli wartość ta zbliża się więc do wyników uzyskiwanych przez biblioteki w okresie pandemii.

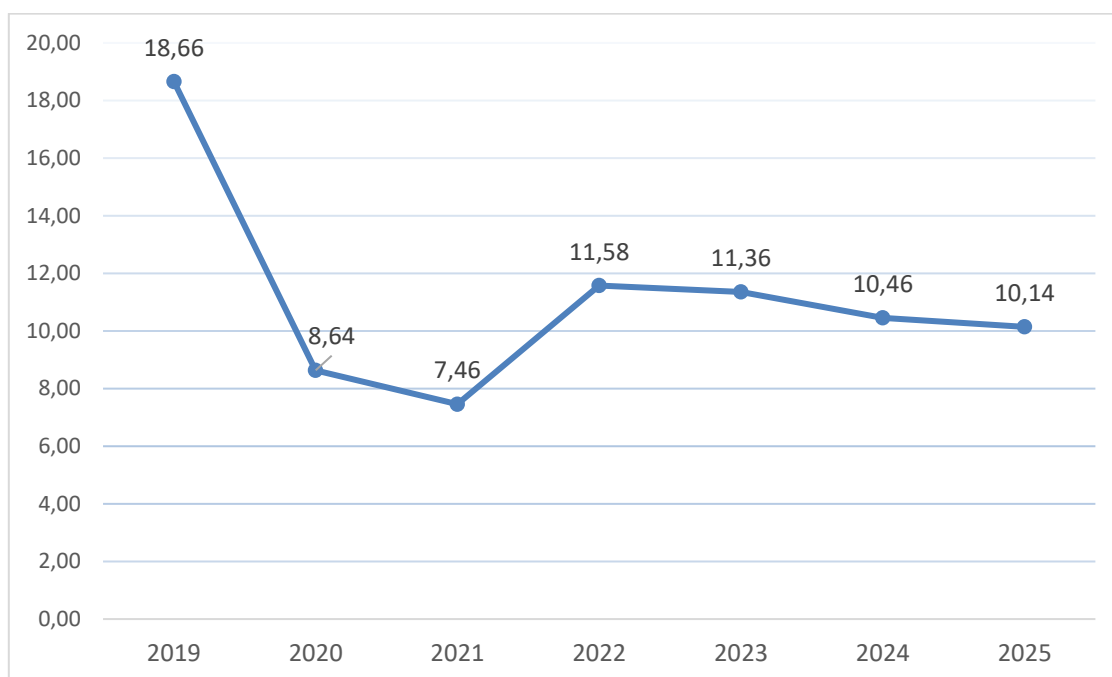
Towarzyszy temu obserwowane od lat zjawisko stopniowego zmniejszania się liczby osób korzystających z czytelni, zwłaszcza ze zgromadzonego tam księgozbioru podręcznego. Reagując na tę sytuację biblioteki m.in. dokonują selekcji w księgozborze podręcznym, ograniczają liczbę kupowanych czasopism do czytelni i/lub podejmują decyzje o przeznaczaniu niewykorzystywanych powierzchni na inne formy działalności, np. na spotkania grup zainteresowań. Tak dzieje się m.in. w MBP w Morągu, MBP w Działdowie, MBP w Ostródzie, MBP w Nowym Mieście Lubawskim.

W wielu bibliotekach na terenie województwa tworzone są kolekcje zbiorów specjalnych. Obecnie mogą z nich korzystać mieszkańcy 84 gmin (ponad 72,41% ogółu). Liczba wypożyczeń w tej kategorii wyniosła w ubiegłym roku 126 758 (-7,71%).

Wiele placówek oferowało też swoim użytkownikom kody dostępu do e-zbiorów (e-booków, audiobooków, synchrobooków) znajdujących się w zasobach komercyjnych platform internetowych. W 2025 r. w organizowanych przez WBP 4 różnych konsorcjach, mających na celu wspólny zakup takich kodów, znalazły się 84 biblioteki (70,59%).

Wykres nr 11

Wykorzystanie zbiorów na miejscu w bibliotece jako procent ogółu wypożyczeń w latach 2019-2025

W minionym roku pracownicy bibliotek udzielili też 369 729 informacji (-1,76% w stosunku do roku 2024).

RODZAJE AKTYWNOŚCI

W analizowanym okresie wszystkie placówki w regionie zorganizowały 9 342 (+92) różnego rodzaju wydarzeń skierowanych do mieszkańców. Wzięło w nich udział 274 970 osób (+18 633). Oprócz tego, osoby odwiedzające biblioteki mogły liczyć na szkolenia (wzięło w nich udział 14 320 osób) oraz zajęcia edukacyjne (kursy komputerowe i językowe, odczyty, spotkania kół zainteresowań, warsztaty z różnych dziedzin, itd.) – z tą ofertą biblioteki dotarły do 181 954 osób.

Pracownicy bibliotek w regionie nie zapominali przy tym o rzeczy fundamentalnej, jaką jest dla nich idea wspierania i popularyzowania czytelnictwa, i to zarówno wśród użytkowników bibliotek, jak i wśród ogółu mieszkańców. Z informacji zebranych za pośrednictwem specjalnie przygotowanej ankiety wynika, że w 2025 r. zdecydowana większość bibliotek (92,31%) organizowała działania proczytelnicze. Najczęściej wskazywano przy tym na zaangażowanie w ogólnopolską akcję „Mała książka – wielki człowiek” (87,18%), a także na wydarzenia organizowane w ramach Narodowego Czytania (82,05%). W ponad

połowie przypadków (56,41%) zwrócono też uwagę na Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania oraz na kampanię „Cała Polska Czyta Dzieciom” (52,99%). Poza ogólnopolskimi akcjami różne formy głośnego czytania pojawiają się w 11,11% placówek. Dodatkowo, czytelnictwo popularyzowane jest w trakcie innych wydarzeń, np. Nocy Bibliotek (5,13%) czy Tygodnia Bibliotek (3,42%). W całym tym okresie co trzecia biblioteka (34,19%) brała też udział w projektach lub kampaniach Fundacji Powszechnego Czytania.

Wyjątkowy na skalę ogólnopolską był również realizowany w tym czasie przez WBP w Olsztynie Wojewódzki Program Rozwoju Czytelnictwa³. Celem projektu była poprawa stanu czytelnictwa w regionie poprzez organizację szeregu inicjatyw proczytelniczych skierowanych do mieszkańców regionu, a także wsparcie merytoryczne środowiska bibliotekarzy w zakresie promowania idei czytelnictwa. Do udziału w eksperymentalnym programie zaproszono 6 bibliotek z regionu: MBP w Braniewie, MBP w Lidzbarku Warmińskim, MBP w Kętrzynie, BP w Gołdapi, GBP w Kowalach Oleckich oraz GBP w Lipowinie. Dobór partnerów podyktowany był koniecznością testowania działań proczytelniczych w zróżnicowanych warunkach lokalnych (na potrzeby tworzenia przyszłych dobrych praktyk dla różnych środowisk). W efekcie, w zespole znalazły się: 1 biblioteka wojewódzka, 4 powiatowe oraz 2 gminne z całego obszaru województwa warmińsko-mazurskiego. W okresie sprawozdawczym bibliotekarze z wybranych placówek uczestniczyli w 6 szkoleniach i warsztatach oraz 3 konferencjach tematycznie związanych z celami programu. Pokłosiem projektu było kilkadziesiąt inicjatyw proczytelniczych zorganizowanych w lokalnych środowiskach, zarówno w ramach oryginalnych pomysłów, działań podjętych w ramach ogólnopolskich akcji i kampanii, jak i w ramach finałowego wydarzenia programu, jakim był Festiwal „Radość Czytania”.

OBSŁUGA GRUP UŻYTKOWNIKÓW ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zapewnienie pełnej dostępności bibliotek publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami to jedno z kluczowych wyzwań współczesnych instytucji kultury. Mimo obowiązujących regulacji i rosnącej świadomości społecznej, wiele placówek nadal zmaga się z barierami architektonicznymi i organizacyjnymi, które ograniczają możliwość swobodnego korzystania z ich usług i zasobów. W województwie warmińsko-mazurskim sytuacja ta jest szczególnie widoczna, a rozwiązania przyjęte przez poszczególne biblioteki pokazują zarówno skalę problemu, jak i skuteczne sposoby jego przewyżnienia.

³ Program merytorycznie wspierany był przez Fundację Powszechnego Czytania.

Z danych przekazanych przez biblioteki w regionie wynika, że tylko 11% spośród nich nie dostrzega u siebie żadnych barier dostępnościowych. Najczęściej odnoszono się przy tym do odpowiedniego przystosowania budynków i ich otoczenia. W efekcie, w wielu gminach tylko jedna placówka jest w stanie zapewnić obsługę osób ze szczególnymi potrzebami. W niektórych miejscowościach poprawa dostępności stała się możliwa dzięki ostatnim modernizacjom, remontom lub przeniesieniu placówek do nowych lokalizacji, jak miało to miejsce w Lubominie, Markusach, Samborowie czy Pieniężnie.

W tym samym czasie 20% bibliotek zwracało uwagę na różne niedostosowania w najbliższym otoczeniu budynku oraz brak odpowiednich wejść i podjazdów. Innym problemem było usytuowanie bibliotek na wyższych kondygnacjach bez windy – o czym informowało 26% placówek. Niektóre instytucje próbują zaradzić tej sytuacji poprzez zakup schodofazów. (takie urządzenia zastosowano m.in. w Biskupcu, Budrach, Dywitach, Nowej Wsi Etckiej, Gronowie Elbląskim, Łukcie, Piszcu i Starych Juchach).

Wśród innych trudności wskazywanych przez biblioteki znalazł się brak miejsc parkingowych dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami (tylko 7,5% placówek nie wskazało tego problemu). Takie specjalne miejsca udało się wydzielić m.in. w bibliotekach miejskich w Braniewie, Działdowie, Pieniężnie, Szczytnie, a także w GBP w Łukcie, Świątkach oraz w Ośrodku Kultury w Miłkach.

Kolejnym wyzwaniem jest wewnętrzna przestrzeń bibliotek – 8% placówek zgłosiło, że ich korytarze są zbyt wąskie, regały za wysokie, a przejścia pomiędzy meblami uniemożliwiają swobodne poruszanie się użytkownikom na wózkach. Dodatkową komplikacją w dostosowaniu budynków stanowi ich zabytkowy charakter, co istotnie utrudnia przeprowadzenie prac modernizacyjnych zgodnych z wymaganiami dostępności. Taka sytuacja dotyczy między innymi bibliotek w Kętrzynie, Lidzbarku, Nidzicy, Ostródzie, Olsztynku oraz Pastęku. W tych przypadkach spełnienie standardów dostępności architektonicznej, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz obiektu, wymaga znacznych nakładów i nierzadko skomplikowanych prac renowacyjnych.

W województwie warmińsko-mazurskim 19 bibliotek wdrożyło rozwiązania uwzględniające potrzeby osób w spektrum autyzmu oraz z niepełnosprawnością intelektualną. W placówkach tych stworzono specjalne przestrzenie wyciszenia, minimalizując ilość bodźców zewnętrznych oraz ograniczając intensywność oświetlenia.

W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej trzy biblioteki w regionie nawiązały współpracę z instytucjami oferującymi usługę tłumacza języka migowego – takie wsparcie dostępne jest m.in. w BP w Pastęku, MBP w Działdowie i WBP w Olsztynie. Dodatkowo, dziewięć bibliotek wyposażyło swoje przestrzenie w pętle indukcyjne, poprawiające komfort osób niedosłyszących.

W zakresie dostępności cyfrowej 61 bibliotek posiada już strony internetowe spełniające standard WCAG 2.1.

W 2025 r. biblioteki poszerzały również swoją ofertę o materiały dostosowane do osób z ograniczoną sprawnością wzroku. Wśród dostępnych zasobów znalazły się audiobooki oraz książki z dużym drukiem, które ułatwiają czytanie osobom słabowidzącym. Dodatkowo, w ponad 20 bibliotekach regionu osoby z niepełnosprawnością wzroku mogły korzystać z zasobów udostępnianych przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” w ramach projektu Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących. Biblioteki pełniły rolę pośredników, umożliwiając czytelnikom wypożyczenie urządzeń Czytark Plus wraz z zestawami cyfrowych książek na nośnikach DVD.

Na koniec 2025 r. biblioteki publiczne w województwie posiadały 11 811 egzemplarzy książek drukowanych z powiększoną czcionką oraz brajlowskich, co stanowi wzrost o 1 753 egzemplarze w porównaniu z rokiem poprzednim. Z kolei zbiory audiowizualne, obejmujące audiobooki na CD i filmy z audiodeskrypcją, wyniosły 88 434 j. ew. (-1 052 j. ew.).

W omawianym okresie biblioteki umożliwiały dostęp do zbiorów cyfrowych za pośrednictwem trzech komercyjnych platform:

- ◆ 6 placówek korzystało z serwisu www.libra.ibuk.pl, oferując e-booki o tematyce popularnej i naukowej,
- ◆ 60 bibliotek udostępniało e-booki, audiobooki oraz synchrobooki głównie z zakresu beletrystyki poprzez platformę Legimi,
- ◆ 57 placówek oferowało swoim użytkownikom zasoby Empik Go.

Biblioteki wypożyczają też czytniki e-booków. W 2025 r. taką możliwość oferowało 35 placówek w województwie.

Poszczególne placówki, konstruując swoją ofertę i dostosowując działalność do osób ze szczególnymi potrzebami, nawiązują też kontakty z instytucjami i organizacjami, które takie osoby zrzeszają. W 2025 r. aż 79 bibliotek w regionie (ponad 66,39% wszystkich placówek), nawiązało współpracę z organizacjami wspierającymi osoby z niepełnosprawnościami. W ramach wspólnych działań zorganizowano 596 wydarzeń o charakterze integracyjnym i edukacyjnym.

Ponadto, w 2025 roku 47 bibliotek podjęło współpracę z klubami seniora oraz Uniwersytetami Trzeciego Wieku. Członkowie tych organizacji aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach kulturalnych, wystawach, Dyskusyjnych Klubach Książki oraz warsztatach rozwijających kompetencje cyfrowe i miękkie.

MBP w Działdowie i MBP w Biskupcu kontynuowały działalność filii publiczno-szpitalnych, umożliwiając pacjentom dostęp do książek, czasopism oraz komputerów z Internetem. Filia szpitalna w Działdowie oferowała 30 tytułów prasy drukowanej i obsłużyła 4 223 osoby, które wypożyczyły 5 083 książki. Filia w Biskupcu obsłużyła 3 089 osób

i udostępniła 4 481 publikacji. MBP w Iławie współpracowała z Oddziałem Psychiatrii Diennej Powiatowego Szpitala w Iławie, wspierając pacjentów poprzez dostęp do literatury i działań kulturalnych.

Większość bibliotek w regionie dbała również o osoby starsze, chore oraz z niepełnosprawnościami, które miały trudności z dotarciem do placówek. W ramach usługi „Książka na telefon”, oferowanej przez ponad 82% bibliotek, pracownicy, wolontariusze lub stażyści dostarczali zbiory bezpośrednio do domów czytelników.

W 2025 r. w 41 bibliotekach 2 696 osób starszych i niepełnosprawnych skorzystało ze wsparcia w zakresie rozwijania kompetencji cyfrowych. W ramach indywidualnych konsultacji osoby takie uczyły się obsługi komputerów, telefonów komórkowych, oprogramowania i aplikacji, wyszukiwania informacji w katalogach bibliotecznych, korzystania z Internetu oraz specjalistycznego sprzętu.

Podopieczni domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy mogli liczyć na wsparcie bibliotek, z których 36 zapewniało im dostęp do zbiorów oraz organizowało spotkania, zajęcia i szkolenia. Dodatkowo, biblioteki utrzymywały regularny kontakt z Miejskimi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, realizując wspólne projekty skierowane do osób potrzebujących szczególnej opieki.

Wśród pracowników bibliotek warmińsko-mazurskich rośnie świadomość znaczenia podnoszenia kwalifikacji zawodowych w obszarze obsługi osób z niepełnosprawnościami. W 2025 r. 157 pracowników ukończyło różne szkolenia w tym zakresie (o 32% więcej w porównaniu z rokiem 2024).

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami pozostaje kluczowym wyzwaniem dla bibliotek. Ograniczone środki finansowe, barierowe przestrzenie oraz w dalszym ciągu niewystarczająca liczba przeszkolonych pracowników sprawiają, że konieczne jest długofalowe podejście do tego zagadnienia. W przyszłości kluczowe będzie dalsze inwestowanie w edukację kadry, rozwój dostępnych technologii oraz umacnianie partnerstw z organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, aby biblioteki mogły w pełni realizować swoją misję jako instytucje otwarte i włączające.

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie od dwóch lat funkcjonuje międzydziałowy Zespół ds. Dostępności, którego zadaniem jest dostosowywanie usług biblioteki do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. W roku sprawozdawczym zapewniono różnorodne formy kontaktu z osobami z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez możliwość przesyłania wiadomości tekstowych za pośrednictwem SMS, MMS, aplikacji WhatsApp, a także dostęp do pomocy tłumacza języka migowego. Działania na rzecz zwiększania dostępności obejmowały także rozwój kompetencji pracowników oraz przygotowanie instytucji do wdrażania systemowych rozwiązań w tym obszarze. Tym celom służył udział WBP w Olsztynie w programie „Projektowanie Uniwersalne Kultury – Dostępność w Instytucjach Kultury” realizowanym przez Narodowe Centrum Kultury.

W ramach kilku różnych działań m.in. wdrożono w biblioteki kompleksowy program szkoleniowy, opracowano autodiagnozę dostępności instytucji i strategię jej wdrażania opartą na Modelu Dostępnej Kultury. W tym samym czasie w ramach innego projektu – „Inspirujący lider w inspirującej przestrzeni”, realizowanego ze środków programu „Infrastruktura kultury”, wykonano audyt dostępności architektonicznej budynku biblioteki i zlecono przygotowanie projektu aranżacji wnętrz z uwzględnieniem wynikających z niego rozwiązań. Równie ważnym elementem działalności WBP w Olsztynie było w tym obszarze dzielenie się zdobytą wiedzą z pracownikami innych bibliotek z regionu. Jedną z takich inicjatyw było zorganizowane na początku listopada 2025 r. seminarium poświęconego tematyce dostępności kultury dla osób ze szczególnymi potrzebami.

POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH

W 2025 r. 109 bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (91,6%) zrealizowało łącznie 185 projektów finansowanych ze źródeł pozabudżetowych. Tylko dziesięć bibliotek nie realizowało żadnego projektu.

W tym czasie wszystkie biblioteki w regionie miały możliwość skorzystania z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Biblioteki Narodowej „Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych Priorytetu 1. Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”. Z możliwości tej skorzystało 109 bibliotek, a łączna kwota dotacji wyniosła 1 061 720 zł.

W roku sprawozdawczym biblioteki realizowały projekty związane m.in. z promocją literatury i czytelnictwa, organizacją wydarzeń kulturalnych, działań integracyjnych na rzecz lokalnych społeczności oraz poprawą warunków funkcjonowania instytucji. Wśród grantodawców projektów znajdowały się m.in.

◆ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- z Programu **Kraszewski. Komputery dla bibliotek** dofinansowano 11 projektów związanych z inwestycjami w sprzęt i wyposażenie bibliotek (w Bezledach, Białej Piskiej, Godkowie, Kiwitach, Lełkowie, Lubominie, Morągu, Ornecie, Prostkach, Wilczętach i Wydminach);
- z Programu **Partnerstwo dla książki** dofinansowano 6 projektów bibliotecznych. Dotację otrzymały MBP w Morągu (projekt „Książki inspirują – wczoraj, dziś, jutro”), Biblioteka Multimedialna Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą” (projekt „Przystań z wierszem”), MBP w Mrągowie (projekt „Z biblioteką na TY”),

- GBP w Kowalach Oleckich (projekt „Otwórz się na książkę wszystkimi zmysłami”), WBP w Olsztynie (projekty: „Czytanie buduje relacje” i „CzytaMY w WBP”);
- z Programu **Promocja czytelnictwa** Biblioteka Elbląska pozyskała środki na realizację projektu „Bliskie strony: historie rodzinne, biografie, autobiografie, dzienniki”;
 - z Programu **Edukacja kulturalna** Biblioteka Elbląska pozyskała środki na realizację projektu „Grafika i dziedzictwo”, a MBP w Ełku na projekt „Sigma w bibliotece”;
 - z Programu **Literatura** Biblioteka Elbląska pozyskała środki na realizację projektu „Publikacja nowego komiksu metahistorycznego Jacka Frąsia”;
 - z Programu **Kultura Cyfrowa** Biblioteka Elbląska pozyskała środki na realizację projektu „Digitalizacja, opracowanie i udostępnianie rękopisów i czasopism regionalnych Biblioteki Elbląskiej”;
 - z Programu **Kultura Dostępna** MBP w Braniewie pozyskała środki na realizację projektu „Tropem Kultury”, natomiast Biblioteka Elbląska na projekt „Książka nas łączy”;
 - z NPRCz 2.0 – Kierunek interwencji 4.1. **BLISKO** – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność wsparcie otrzymały GBP w Dywitach (projekt „Biblioteka BLISKO – integracji siedlisko”) oraz MGBP w Sępopolu (projekt „zaCZYTANY Sępopol”);
 - z Programu **Patriotyzm Jutra. Wielkie Rocznice** realizowanego przez Muzeum Historii Polski BP w Gołdapi pozyskała środki na realizację projektu „Biblioteka wyobraźni – śladami Hołdu Pruskiego”;
 - z Programu **Rzeźba w przestrzeni publicznej** realizowanego przez Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku MBP w Olsztynie pozyskała środki na realizację projektu „Konserwacja czterech rzeźb autorstwa Huberta Maciejczyka usytuowanych na terenie miasta Olsztyna”;
 - z Programu **Infrastruktura kultury** Biblioteka Elbląska pozyskała środki na realizację projektu „Biblioteka Manufaktura jako miejsce więziotwórczych spotkań i przestrzeń kreatywności”, a WBP w Olsztynie na projekt „Inspirujący lider w inspirującej przestrzeni”;
 - z Programu **Infrastruktura bibliotek 2021-2025** MBP w Pieniężnie pozyskała środki na realizację projektu „Modernizacja Miejskiej Biblioteki w Pieniężnie”;
 - z Programu **Infrastruktura domów kultury** Mrągowskie Centrum Kultury pozyskało środki na realizację projektu „Poprawa warunków funkcjonowania Biblioteki Miejskiej w Mrągowie”;
 - WBP w Olsztynie kontynuowała działania w ramach projektu **Dyskusyjne Kluby Książki**. W projekcie wzięło udział 67 bibliotek z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

◆ Samorządy województwa warmińsko-mazurskiego (dotacje celowe na realizację projektów):

- WBP w Olsztynie ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizowała Wojewódzki Program Rozwoju Czytelnictwa;
- MBP w Olsztynie zrealizowała dwa projekty: „Biblioteka po sąsiedzku – zawsze po drodze” i „Czytanie na Kormoranie” w ramach Olsztyńskiego Budżetu Obywatelskiego;
- kilka bibliotek na swoje działania pozyskało środki z Gminnych lub Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (BP w Gołdapi, MBP w Lidzbarku Warmińskim), z kolei MBP w Olsztynie zorganizowała cykl spotkań „Latem wybieram kulturę” przy wsparciu środków Miejskiego Zespołu Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

◆ Unia Europejska:

- z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności dofinansowanie na realizację projektów pozyskały trzy biblioteki: MBP w Kętrzynie na projekt „Scena dla Ziemi – Maraton Teatralny dla dzieci z zielonym przesłaniem”, BPG Braniewo na projekt „Wspólnie Silniejsi – Festiwal Aktywnych Mieszkańców” i BPG Rychliki na projekt „Koncert: Miłość niejedno ma imię”;
- BiOKG Kruklanki pozyskała środki na realizację projektu „Wzmocnienie roli kultury w regionie transgranicznym rejonu Vilkaviškis i gminy Kruklanki” z Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Polska-Litwa 2021-2027;
- ze środków UE finansowany był również projekt z zakresu edukacji dorosłych „Akredytacja Erasmus+” realizowany przez WBP w Olsztynie.

◆ Stowarzyszenia i fundacje:

- ze środków Fundacji Polskiego Funduszu Rozwoju osiem bibliotek w regionie (w Braniewie, Kurzętniku, Morągu, Nowym Mieście Lubawskim, Olecku, Pasymiu, Płoskini, Wielbarku) realizowało swoje działania w ramach programu „Wakacyjna AktywAkcja: Gramy Razem”;
- dwie biblioteki wzięły udział w przedsięwzięciach szkoleniowo-rozwojowych realizowanych przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego: BP w Gołdapi w ramach „Akademii klimatycznej”, będącej pokłosiem projektu „Biblioteki dla klimatu”, natomiast WBP w Olsztynie w ramach projektu „Nie siedź – sieciuj!”;
- MBP w Działdowie zrealizowało w tym roku projekt „Jeśli nie komputer, to co...” dofinansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu „Kurs na odporność”;
- Inne fundacje, z którymi współpracowały biblioteki to m.in.: Fundacja LOTTO (BP w Gołdapi, MBP w Morągu), Fundacja ORLEN (Biblioteka Elbląska,

GBP w Świątkach), Fundacja Questingu (MBP w Działdowie), Fundacja 5Medium (MBP w Morągu).

Wśród pozostałych grantodawców pojawiły się również Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi i Nidzicki Fundusz Lokalny.

Biblioteki w regionie potrafią również pozyskiwać środki na wsparcie swoich projektów w sektorze firm prywatnych. Przykładem może być MBP w Biskupcu, która dzięki wsparciu Firmy Egger przygotowała wydarzenia związane z obchodami 630-lecia Biskupca oraz zrealizowała projekt „Baśniowa metamorfoza”.

Od lat w bibliotekach prowadzone są także działania, które poszerzają zakres ich usług, ale nie wymagają pozyskiwania dodatkowych środków. Takimi projektami i przedsięwzięciami były m.in. Dyskusyjne Kluby Książki (129 klubów) i „Mała książka – wielki człowiek” (udział 102 bibliotek).

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W OLSZTYNIE

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

za rok
2025

opracowanie:

Dział Analiz i Współpracy z Regionem WBP w Olsztynie

**Wojewódzka Biblioteka Publiczna
Olsztyn 2026**